

สรุปผลการค้นคว้า อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นบทสรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและรูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งจะประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้เป็นคือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและสรุปผลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ ในด้าน การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสายงานและหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการฝึกสอน - การกำหนดและสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกสอน การเตรียมการก่อนการฝึกสอน การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานจัดการฝึกสอน การกำหนดรูปแบบให้นักศึกษาไปทำการฝึกสอน การสัมมนาการฝึกสอนและการประเมินผลการฝึกสอน ซึ่งจะได้อีกกล่าวความลำดับตั้งแต่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert panel) เกี่ยวกับการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการนิเทศและการฝึกสอนจากสถาบันผลิตครูในภาคเหนือจำนวน 10 แห่ง คือ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูกำแพงเพชร -

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพิบูลสงครามพิษณุโลก คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์และวิทยาลัยครูนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโทโดยคิดเป็นร้อยละ 70.00 และมีประสบการณ์ในการจัดการฝึกสอนนิเทศการสอนระหว่าง 8-10 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 4 รอบ (rounds) ตามกระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi - Technique) กล่าวคือในรอบที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (open ended) รอบที่ 2 แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบมาในรอบที่ 1 โดยตัดสิ่งที่ไม่ซ้ำซ้อนออกพร้อมทั้งเพิ่มข้อมูลการทำนายตามความเหมาะสมแล้วสร้างเป็นแบบสอบถามตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) รวมทั้งสิ้น 7 หมวดเป็นจำนวน 152 ข้อ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อสร้างเสร็จแล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาฝึกสอนจำนวน 5 คนเป็นผู้ตรวจแก้ไข หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบสุดท้ายแล้วจึงนำข้อมูลแนวคิดนั้นไปตรวจสอบเพื่อหาการร้อยละของความเป็นไปได้และค่าความเชื่อมั่นของรูปแบบการจัดการฝึกสอนโดยกระทำกับผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนืออีกครั้งหนึ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินโดยผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการออกหนังสือติดต่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยได้เลือกสรรไว้แล้วตามเกณฑ์ จำนวน 40 คน ในขั้นตอนแรกผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้เชี่ยวชาญทุกคนด้วยตนเองเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจำนวน 4 รอบ เมื่อได้รับคำตอบว่ายินดีร่วมมือผู้วิจัยจึงมอบคู่มือเกี่ยวกับการวิจัยแบบเดลฟาย หนังสือขอความร่วมมือ แบบสอบถามรอบที่ 1 ตารางกำหนดการแจก-รวบรวมแบบสอบถามทั้ง 4 รอบให้กับผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งได้สอบถามข้อมูลบางประการเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในการรวบรวมแบบสอบถามรอบที่ 1 รวมทั้งการแจก-รวบรวมแบบสอบถามรอบต่อไปผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้แทนของผู้วิจัยในแต่ละสถาบันทั้ง 10 แห่งเป็นผู้แจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามทุกรอบและจัดส่งให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนซึ่งก็ได้รับครบถ้วนทุกรอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการดังนี้

4.1 ข้อมูลที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดที่เป็นความเรียงผู้วิจัยได้รวบรวมโดยคัดเลือกสิ่งที่เข้าช้อนออกและเพิ่มคำทำนายนความเหมาะสมแล้วนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำแต่ละข้อ

4.2 ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}_1$) แล้วส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งคล้ายกับรอบที่ 2 แต่เพิ่มค่าเฉลี่ย ($\bar{X}_1$) และค่าคะแนนแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบอีกครั้งหนึ่งพร้อมทั้งขอให้บอกเหตุผลประกอบมาด้วย

4.3 ข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 ผู้วิจัยก็ได้นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}_2$) แล้วส่งแบบสอบถามรอบที่ 4 ซึ่งคล้ายกับแบบสอบถามรอบที่ 3 แต่ได้บอกค่าคะแนนเฉลี่ยในรอบที่ 3 ($\bar{X}_2$) ค่าคะแนนของแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนและเหตุผลโดยส่วนรวมของแต่ละข้อกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตัดสินใจเป็นครั้งสุดท้ายและประเมินตอบกลับมา

4.4 ข้อมูลจากการประเมินในรอบที่ 4 อันเป็นรอบสุดท้าย ผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย (The Coefficient of Variation-v) แล้วจึงนำผลในรอบนี้มาเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4.5 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยและเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งไปตรวจสอบเพื่อหาการร้อยละของความเป็นไปได้และหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Kuder - Richardson (K - R 21)

สรุปผลของการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ ตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526

หมวดที่ 1 ในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสร้างงานและหน่วยงานรับผิดชอบ การจัดการฝึกสอน

ก. เกี่ยวกับสถานภาพของหน่วยงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้หน่วยงานฝึกสอนของวิทยาลัยครูมีฐานะเป็นศูนย์หรือคณะกรรมการ เทียบเท่าคณะวิชาชั้นตรงคืออธิการและยังมีความเห็นด้วยที่จะให้จัดตั้งเป็นคณะวิชาฝึกสอนหรือ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ข. เกี่ยวกับคณะกรรมการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการ

ค. เกี่ยวกับโครงสร้างของหน่วยงานฝึกสอน

เกี่ยวกับแผนหรือฝ่ายในหน่วยงานฝึกสอนนั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย อย่างยิ่งที่จะจัดให้มีฝ่ายนิเทศและฝ่ายเตรียมการก่อนการฝึกสอนและยังเห็นด้วยที่จะให้มีฝ่ายอื่นๆ ดังต่อไปนี้ตามลำดับ คือ สำนักงานเลขานุการ ฝ่ายวิเทศผลและประเมินผล ฝ่ายโครงการและวิจัย ฝ่ายหลักสูตรหลักและยานพาหนะ ฝ่ายสารบรรณ ฝ่ายพัฒนาบุคลากรและการฝึกสอน ฝ่ายสัมมนา การฝึกสอน ฝ่ายสื่อการสอนและกิจกรรม ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายประเมินผลและติดตามผล ฝ่าย เอกสาร ฝ่ายวางแผน ฝ่ายสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยง ฝ่ายโครงการและฝ่าย สัมมนานักศึกษาฝึกสอน

หมวดที่ 2 ด้านการกำหนดและสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกสอน

ก. เกี่ยวกับกรรมการบริหาร

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรกำหนด

ตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้อำนวยการการฝึกสอนชั้นโดยเฉพาะ และกรรมการบริหารทุกตำแหน่งควร มีวาระในการทำงาน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ หัวหน้าคณะกรรมการบริหาร การฝึกสอนควรมาจากการเลือกสรรและแต่งตั้ง คณะกรรมการที่ปรึกษาควรรวมถึงบุคคลภายนอก ด้วย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจ แพทย์ ป่าไม้ เกษตร กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

ข. เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยว่า ควรมีการคัดเลือก อาจารย์นิเทศก์โดยกำหนดเกณฑ์อย่างเหมาะสม อาจารย์วิทยาลัยครูทุกคนต้องมีหน้าที่ในการนิเทศการฝึกสอน สำหรับอาจารย์นิเทศก์นั้นควรมี 2 ประเภทคือ อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปและ - อาจารย์นิเทศก์วิชาเอก การเลือกอาจารย์นิเทศก์นั้นควรเลือกผู้ที่สนใจและสมัครใจในการนิเทศ ลักษณะอาจารย์นิเทศก์ที่มานิเทศการฝึกสอนควรมีทั้งอาจารย์นิเทศก์เต็มเวลา (Full-time) และอาจารย์นิเทศก์บางส่วนเวลา (Part-time) ที่มีเวลาสอนด้วย สำหรับวาระในการนิเทศ นั้นควรกำหนดไว้วาระละ 1-2 ปี ควรให้อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอนเป็นผู้นิเทศร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายอื่นๆ ในการทำหน้าที่ ของอาจารย์นิเทศก์นั้นควรจัดให้มีการอบรมอาจารย์นิเทศก์เพื่อรับวุฒิบัตรทางการนิเทศแล้วจึง จะให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกสอนได้

ค. เกี่ยวกับครู-อาจารย์พี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะจัดให้มีโครงการพัฒนาครู-อาจารย์พี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน ครู-อาจารย์พี่เลี้ยงควรมี 2 ประเภท คือ ครู-อาจารย์พี่เลี้ยงประจำชั้นหรือวิชาและกรรมการนิเทศก์ประจำโรงเรียน สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ความคิดเห็นที่ว่า โรงเรียนฝึกสอนและวิทยาลัยครูควรร่วมกันตั้งเกณฑ์การคัดเลือกครู-อาจารย์พี่เลี้ยง ควรมีโครงการมอบวุฒิบัตรประกาศนียบัตร หรือสิทธิในการศึกษาในวิทยาลัยครูแก่ครู-อาจารย์พี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน ครู- อาจารย์พี่เลี้ยงควรมีวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับที่นักศึกษาฝึกสอนนั้นๆ เรียนอยู่ เกี่ยวกับอัตราครู-อาจารย์ พี่เลี้ยงต่อนักศึกษาฝึกสอนในระดับประถมศึกษาควรมีผู้รับผิดชอบได้ 1 คนและในระดับมัธยมศึกษา รับผิดชอบได้ 1-2 คน ประการสุดท้ายครู-อาจารย์พี่เลี้ยงจะต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

หมวดที่ 3 ในด้านการเตรียมการก่อนการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ควรรวมรายวิชา (Course) วิชาสอนต่างๆ เข้าเป็นแผนกเตรียมประสบการณ์วิชาชีพรูให้การฝึกอบรมก่อนการฝึกสอนโดยใช้เวลา 1 ภาคเรียน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ความคิดเห็นที่ว่า ควรจัดเป็นแผนกเตรียมการก่อนการฝึกสอนมีอาจารย์ประจำทำหน้าที่ฝึกทักษะต่างๆ เพิ่มเติมจากหลักสูตรใช้เวลาฝึก 1 ภาคเรียน หรือควรเตรียมการก่อนการฝึกสอนอย่างเข้มข้นด้วยการกำหนดเพิ่มเติมพิเศษใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 1-2 สัปดาห์หรือ 30 ชั่วโมง หรือควรเตรียมการก่อนการฝึกสอนโดยการฝึกทักษะต่างๆด้วยการเพิ่มเวลาเรียนในรายวิชาวิชาวิธีสอนต่างๆ และควรใช้เวลาเตรียมการก่อนการฝึกสอนด้วยการให้ความรู้โดยการประดมพิเศษ 2-5 วัน ในการเตรียมการก่อนการฝึกสอนนั้นควรจัดเตรียมแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนการสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching) ของคณะศึกษาศาสตร์ด้วย

หมวดที่ 4 ในด้านการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้หน่วยงานฝึกสอนได้รับงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณประจำปีเช่นเดียวกับ คณะวิชา ภาควิชาต่างๆ และในรายละเอียดของงบประมาณควรให้มีงบประมาณสำหรับการวิจัยและโครงการทดลองต่างๆรวมทั้งให้มีงบประมาณเบี้ยเลี้ยงสำหรับอาจารย์นิเทศก์ที่ไปนิเทศก์โลกๆหรือต้องค้างคืน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยก็คือ ในรายละเอียดของงบประมาณควรมีงบประมาณค่าอาหารกลางวันสำหรับอาจารย์นิเทศก์และงบประมาณสำหรับการรับรองด้วย

หมวดที่ 5 ในด้านการกำหนดให้นักศึกษาไปทำการฝึกสอน

ก. ประเภทของโรงเรียนฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้นักศึกษาฝึกสอนทุกระดับชั้นได้ไปฝึกสอนแบบค่อไปนี้ เป็นบางส่วนคือ ฝึกสอนท้องถิ่นกันดาร แหล่งสลัม และฝึกสอนแบบกลับสู่ภูมิลำเนา ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ความคิดเห็นที่ว่า แต่ละระดับชั้นควรให้ฝึกสอนทั้งในเมืองและชนบทครั้งต่อครั้ง ในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงควรเน้นการฝึกสอนชนบทให้มากขึ้นในระดับ ค.บ. 2 ปีและ ค.บ. 4 ปีก็ควรให้ฝึกสอนชนบทเป็นหลักด้วย

ข. การจัดส่งนักศึกษาออกไปทำการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในระหว่างการฝึกสอนไม่ควรให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชาใดๆ ก่อนออกฝึกสอนควรแจ้งชื่อโรงเรียนที่จะไปฝึกสอนให้นักศึกษาแต่ละคนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 30-45 วัน และในปีที่ 1 ควรให้นักศึกษามีโอกาสไปสังเกตการสอน ไปรู้จักโรงเรียน ไปฝึกงานในโรงเรียนทดลองสอนและฝึกสอนในปีสุดท้าย ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยก็ได้แก่ความคิดเห็นที่ว่า วิทยาลัยควรจัดระบบการฝึกสอนเป็นแบบกลุ่ม (Cluster Program) ในระดับมัธยมศึกษาควรให้ฝึกสอน 2 รายวิชา โดยต้องฝึกปกครองชั้นและฝึกงานธุรการชั้นเรียนด้วย ส่วนในระดับประถมศึกษาควรให้ฝึกสอนชั้นละ 2 คน ในระหว่างฝึกสอนควรให้นักศึกษาฝึกสอนได้กลับมาฝึกทักษะเพิ่มเติมอีกระยะหนึ่ง และยังเห็นด้วยอีกว่าควรให้นักศึกษาในระดับเดียวกันได้ฝึกสอนหลายๆระดับชั้น หลากๆสังกัด และหลายๆพื้นที่

ค. เกี่ยวกับระดับชั้นที่ฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยว่าในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงควรให้ฝึกสอนเฉพาะชั้น ประถมศึกษาส่วนระดับ ค.บ. 2 ปีและ ค.บ. 4 ปีควรให้ฝึกสอนทั้งชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ง. เกี่ยวกับระยะเวลาในการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรกำหนดระยะเวลาในการฝึกสอนให้สอดคล้องกับการปิด-เปิดโรงเรียนฝึกสอน ในระดับ ค.บ. 4 ปีควรให้ฝึกสอนเป็นเวลา 1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์) และมีความเห็นด้วยที่จะให้นักศึกษาในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงและระดับ ค.บ. 2 ปีฝึกสอนเป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์) ด้วย หรืออาจจะให้ฝึกสอน 10 สัปดาห์โดยมีการฝึกแบบเข้มข้น (Intensive Training) ด้วยก็ได้

หมวดที่ 6 ในด้านการสัมมนาการฝึกสอน

ก. การสัมมนาในระดับนักศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยว่าควรมีการสัมมนา 2 ครั้งคือ สัมมนา

ในระหว่างฝึกสอนและเมื่อสิ้นสุดการฝึกสอน

ข. การสัมมนาในระดับอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหาร

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะจัดให้มีการสัมมนาอาจารย์-
นิเทศก์ร่วมกับผู้บริหารวิทยาลัยครูปีละครั้ง และมีความเห็นด้วยว่า ควรให้มีการสัมมนาอาจารย์-
นิเทศก์ร่วมกันภายในกลุ่มวิทยาลัยครูปีละครั้ง ควรสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ภาคเรียนและครั้งรวม
ทั้งสัมมนาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงภาคเรียนและครั้งด้วย

ค. เกี่ยวกับวิธีการจัดสัมมนา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในการสัมมนานั้นควรจะได้รายงานผลการสัมมนาให้ผู้สอนรายวิชาเตรียมประสบการณ์วิชาชีพรับรู้ด้วย ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยก็ได้แก่ความคิดเห็นว่า การสัมมนานักศึกษาฝึกสอนควรแบ่งสัมมนาเป็นกลุ่มย่อยแล้วเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ การสัมมนานักศึกษาฝึกสอนควรจัดร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงด้วย หรืออาจจัดสัมมนาและดำเนินการเฉพาะนักศึกษฝึกสอนด้วย บางครั้งอาจสร้างบรรยากาศการสัมมนาไปในรูปการศึกษานอกสถานที่ การพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมสนุกสนานบ้าง การแบ่งกลุ่มสัมมนานั้นควรแบ่งกลุ่มตามวิชาเอกเดียวกัน หรือโรงเรียนเดียวกัน ชั้นที่สอนเหมือนกัน ในการสัมมนานั้นควรเชิญวิทยากรมาบรรยายด้วยก็ได้

หมวดที่ 7 ในด้านการประเมินผลการฝึกสอน

ก. การประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ควรใช้วิธีประเมินผลการฝึกสอนหลายวิธี ก่อนการตัดสินผลการฝึกสอนควรมีการประชุมพิจารณาตัดสินผลร่วมกันและการประเมินผลการฝึกสอนควรทำร่วมกันทั้งทางอาจารย์นิเทศก์และทางโรงเรียนฝึกสอน ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ความคิดเห็นว่า ควรมีการตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการฝึกสอน การกำหนดคะแนนที่แต่ละฝ่ายจะให้และอัตราส่วนคะแนนทางอาจารย์นิเทศก์และทางโรงเรียนควรจะเท่ากัน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย ใน

การให้คะแนนนั้นควรให้ตลอดระยะเวลาฝึกสอนและควรให้นักศึกษาฝึกสอนมีโอกาสประเมินผลตนเองบ้าง สำหรับหน่วยกิตในการฝึกสอนควรเพิ่มให้มากกว่า 5 หน่วยกิต และระบบการตัดสินผลการฝึกสอนอาจใช้ได้ทั้งระบบเกรดและระบบผ่าน-ไม่ผ่าน

ข. การประเมินโครงการฝึกสอน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้ใช้วิธีประชุมสัมมนาประเมินโครงการฝึกสอนและให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอนเป็นผู้ประเมินโครงการฝึกสอน สำหรับความเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยได้แก่ความเห็นที่ว่า ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการฝึกสอน ในการประเมินโครงการฝึกสอนควรใช้แบบฟอร์มประเมินโครงการ ควรมีการประเมินโครงการฝึกสอนปีละครั้งและอาจประเมินทุกภาคเรียนด้วย และยังเห็นอีกด้วยว่า ควรให้อาจารย์วิทยาลักษณ์ครูทั้งหมดมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการฝึกสอน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. รูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี

พ.ศ. 2526

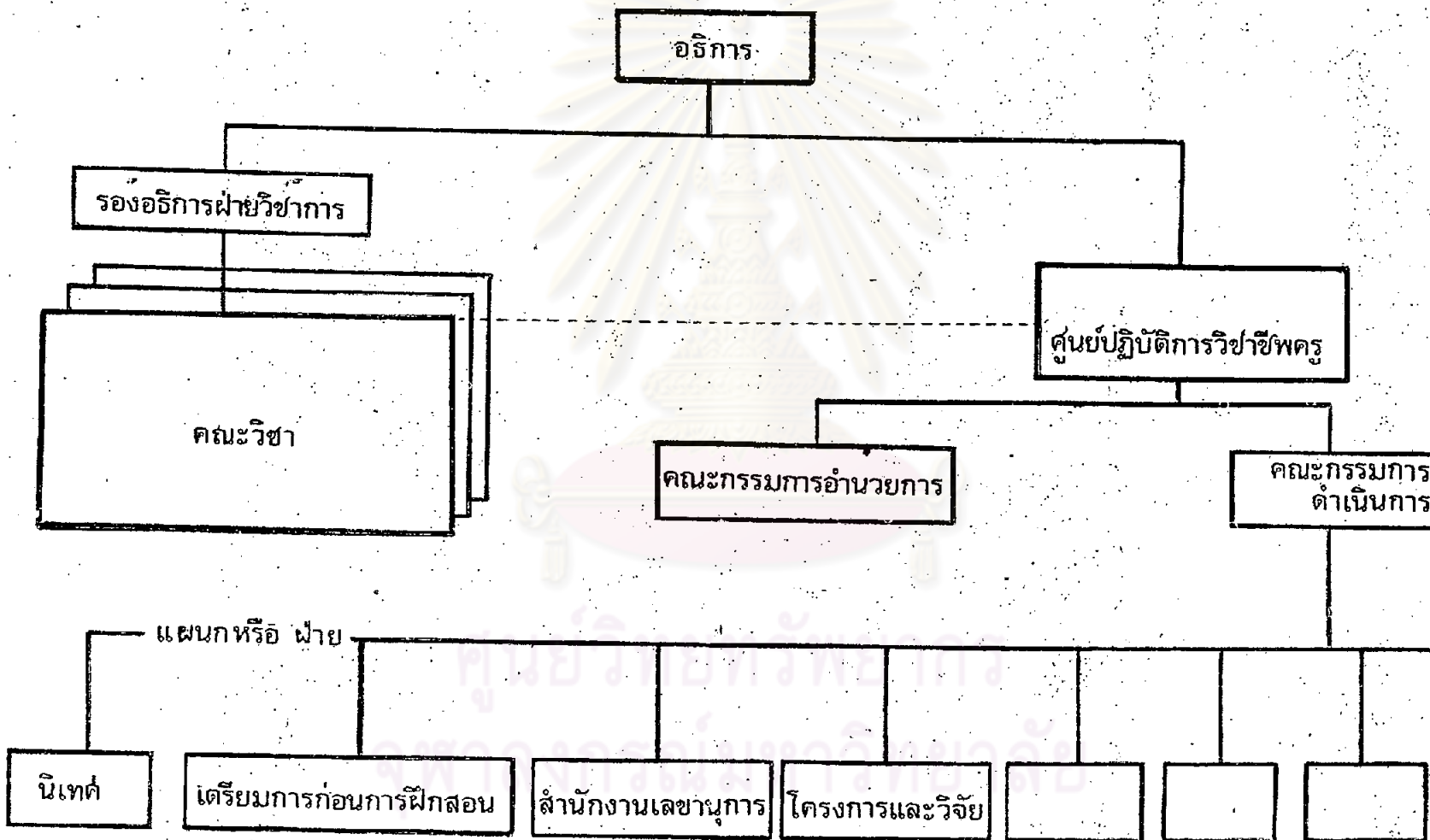
จากผลการนำเอาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการฝึกสอนซึ่งเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญไปทำการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติปรากฏว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ยกเว้นข้อความคิดเห็นต่อไปนี้ คือ

1. หน่วยงานฝึกสอนควรได้รับการจัดตั้งเป็นคณะวิชาฝึกสอนหรือประสมการณวิชา-
ชีพครู
2. ระบบการตัดสินผลการฝึกสอนควรเป็นผ่าน-ไม่ผ่าน
3. ควรให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูทั้งหมดมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการฝึกสอน
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็น
ในปี พ.ศ. 2526 ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสายงานและหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการฝึกสอน
(โปรดดูแผนภูมิที่ 1 ประกอบ)

- 1.1 หน่วยงานฝึกสอนควรเป็นศูนย์หรือคณะกรรมการเทียบเท่าคณะวิชาขึ้นตรงต่อ
อธิการวิทยาลัยครู
- 1.2 คณะกรรมการดำเนินการจัดการฝึกสอนควรมี 2 ระดับด้วยกันคือ คณะกรรมการ
การอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการ
- 1.3 โครงสร้างของหน่วยงานฝึกสอนควรประกอบด้วยแผนกหรือฝ่ายต่างๆตาม
ลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้
  - 1.3.1 ฝ่ายนิเทศ
  - 1.3.2 ฝ่ายเตรียมการก่อนการฝึกสอน
  - 1.3.3 สำนักงานเลขานุการ
  - 1.3.4 ฝ่ายวัดผลและประเมินผล
  - 1.3.5 ฝ่ายพัสดุครุภัณฑ์และยานพาหนะ

แผนภูมิที่ 1 สายงานและโครงสร้างของหน่วยงานฝึกสอน

- 1.3.6 ฝ่ายโครงการและวิจัย
- 1.3.7 ฝ่ายสารบรรณ
- 1.3.8 ฝ่ายพัฒนาบุคลากรและการฝึกสอน
- 1.3.9 ฝ่ายสื่อการสอนและกิจกรรม
- 1.3.10 ฝ่ายประสานงาน
- 1.3.11 ฝ่ายสัมมนาการฝึกสอน
- 1.3.12 ฝ่ายประเมินผลและติดตามผล
- 1.3.13 ฝ่ายวางแผน
- 1.3.14 ฝ่ายเอกสาร
- 1.3.15 ฝ่ายสัมมนาอาจารย์นิเทศก์และครู-อาจารย์ที่เลี้ยง
- 1.3.16 ฝ่ายโครงการ
- 1.3.17 ฝ่ายสัมมนานักศึกษาฝึกสอน

2. การกำหนดและสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกสอน

2.1 กรรมการบริหาร ควรกำหนดตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้อำนวยการฝึกสอนขึ้น โดยเฉพาะในวิทยาลัยครู หัวหน้าหรือผู้อำนวยการฝึกสอนนี้ควรมาจากการ เลือกลงสรรและแต่งตั้ง และควรกำหนดให้มีวาระในการทำงานของคณะกรรมการบริหารการฝึกสอนด้วย

2.2 อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์วิทยาลัยครูทุกคนจะต้องมีหน้าที่ในการนิเทศ การฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน ควรตั้งเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์อย่างเหมาะสม ในการตั้ง เกณฑ์นั้นควรมีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สนใจและสมัครใจที่จะนิเทศการสอนด้วย ในการปฏิบัติงานนิเทศนั้นควรมีอาจารย์นิเทศก์ทั้ง 2 ประเภท คือ อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป และอาจารย์นิเทศก์วิชาเอกและการปฏิบัติหน้าที่นิเทศนั้นอาจปฏิบัติทั้งเต็มเวลา (Full-time) และบางเวลา (Part-time) ก็ได้ อาจารย์นิเทศก์ควรมีวาระในการนิเทศเป็นเวลา 1-2 ปี นอกจากนั้นยังควรให้อาจารย์จากคณะวิชาครูศาสตร์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาค วิชาหลักสูตรและการสอนได้ทำหน้าที่นิเทศร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายอื่นๆด้วย

2.3 ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน วิทยาลัยครูควรมีโครงการพัฒนาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนตลอดจนโครงการมอบวุฒิบัตร ประกาศนียบัตรหรือสิทธิในการศึกษาในวิทยาลัยครูให้แก่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน และครู-อาจารย์ที่เลี้ยงควรมี 2 ชุดคือ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงประจำชั้นหรือวิชาและกรรมการนิเทศประจำโรงเรียน นอกจากนี้วิทยาลัยครูกับโรงเรียนฝึกสอนควรร่วมมือกันกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกครู-อาจารย์ที่เลี้ยงโดยที่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนดและจะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับชั้นที่นักศึกษาฝึกสอนเรียนอยู่ สำหรับในระดับชั้นประถมศึกษาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงควรรับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนได้ 1 คนและระดับมัธยมศึกษาให้รับผิดชอบได้ 1-2 คน

3. การเตรียมการก่อนการฝึกสอน

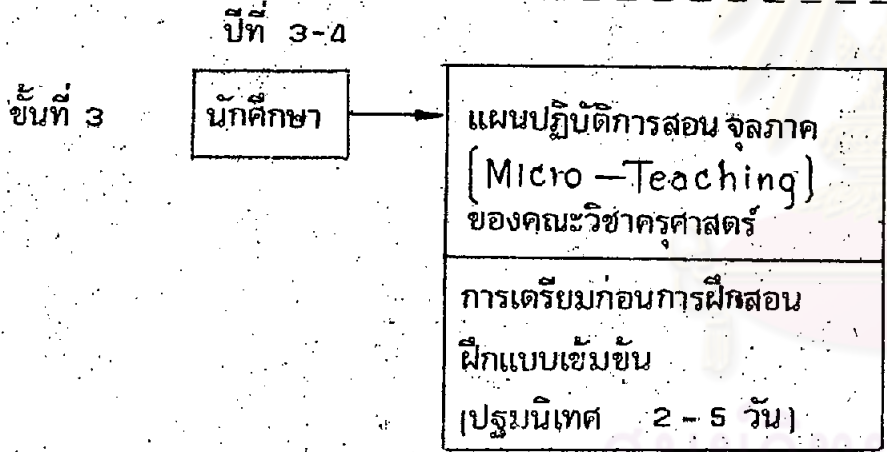
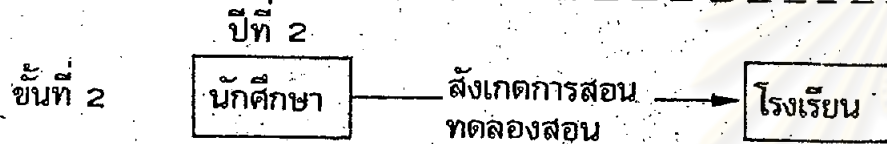
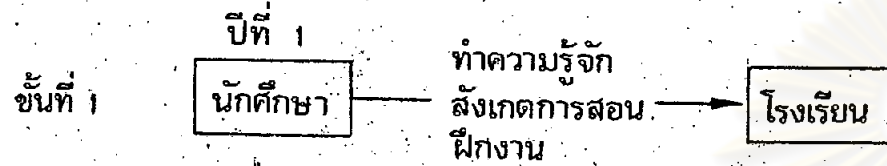
วิทยาลัยครูอาจดำเนินการเตรียมการก่อนการฝึกสอนได้หลายลักษณะกล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่ง ให้รวมเอารายวิชา (Course) วิชาสอนต่างๆ เข้าเป็นแผนกเตรียมประสบการณ์วิชาซึ่งภาคปฏิบัติทำการฝึกอบรมนักศึกษาจนออกไปฝึกสอนใช้เวลา 1 ภาคเรียน ลักษณะที่สอง ให้จัดเป็นแผนกหรือส่วนเตรียมการก่อนการฝึกสอนมีอาจารย์ประจำทำหน้าที่ฝึกทักษะต่างๆ เพิ่มขึ้นจากหลักสูตรโดยใช้เวลาฝึก 1 ภาคเรียน ลักษณะที่สาม เป็นการเตรียมการก่อนการฝึกสอนโดยการฝึกอย่างเข้มข้นด้วยการกำหนดหลักสูตรพิเศษใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 1-2 สัปดาห์ หรือ 30 ชั่วโมง และลักษณะที่สี่ อาจเตรียมการก่อนการฝึกสอนโดยการฝึกทักษะต่างๆ ด้วยการเพิ่มเวลาเรียนในรายวิชาวิชาสอนต่างๆ อย่างไรก็ตามไม่ว่าวิทยาลัยครูจะเตรียมการก่อนการฝึกสอนลักษณะใดก็ตามสิ่งที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอก็คือการให้ความรู้ด้วยการประเมินนิเทศก่อนออกฝึกสอน 2-5 วัน และในการเตรียมการก่อนการฝึกสอนด้วยลักษณะต่างๆ ดังกล่าวควรจัดแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนการสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching) ของคณะวิชา - ครูสาสตรจารย์

4. การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดการฝึกสอน

วิทยาลัยครูควรจัดสรรงบประมาณประจำปีให้แก่ฝ่ายฝึกสอน เช่นเดียวกับ

แผนภูมิที่ 2 การจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกสอนในระดับปริญญาตรี (ค.บ. 2 ปี, 4 ปี)

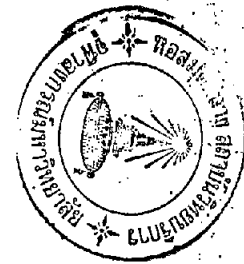
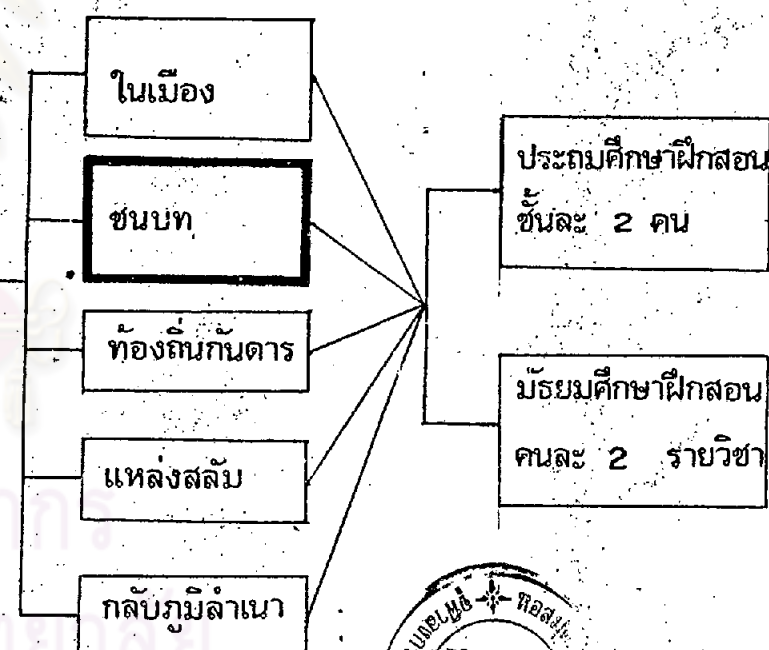
เลือกโรงเรียน แจกข้อลวงหน้า 30 - 45 วัน

ปฏิบัติการฝึกสอน

หมายเหตุ

หลักสูตรปริญญาตรี (ค.บ.) 2 ปี
ชั้นปีที่ 1 เริ่มดำเนินการในชั้นที่ 3

ภาคเรียน (18 สัปดาห์)
ไม่ให้ลงทะเบียนเรียน วิชาอื่น ๆ

แผนภูมิที่ 3 การจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกสอนในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง (หลักสูตร 2 ปี)

ภาคเรียนที่ 1

นักศึกษา

ทำความเข้าใจ
สังเกตการสอน
ฝึกงาน
ทดลองสอน

โรงเรียน

ภาคเรียนที่ 2-3-4

นักศึกษา

แผนปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค
{ Micro-Teaching }
ของคณะวิทยาศาสตร์
การเตรียมการก่อนฝึกสอน
ฝึกแบบเข้มข้น
(ประเมินนิเทศ 2-5 วัน)

เลือกโรงเรียนแจ้งชื่อล่วงหน้า 30-45 วัน

ปฏิบัติการฝึกสอน

1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์)
ไม่ให้ลงทะเบียนเรียนวิชาอื่น ๆ

ชนบท

ในเมือง

ท้องถิ่นกั้นดาร

แหล่งสลัม

กลับภูมิลำเนา

ประเมินศึกษา
ฝึกสอน
ชั้นละ 2 คน

ฯลฯ

คณะวิชา ภาควิชาต่างๆและวิทยาลัยครูควรจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการฝึกหัดครู อีกด้วย ในรายละเอียดของงบประมาณควรมีงบประมาณสำหรับการวิจัยและการทดลองต่างๆ ตลอดจนงบประมาณค่าเบี้ยเลี้ยงสำหรับอาจารย์ที่ไปนิเทศใดๆและต้องค้างคืน รวมทั้งงบประมาณค่าอาหารกลางวันสำหรับอาจารย์นิเทศและงบประมาณสำหรับการรับรองของฝ่ายฝึกสอนอีกด้วย

5. การกำหนดให้นักศึกษาไปทำการฝึกสอน ควรเป็นลักษณะดังนี้

(โปรดดูแผนภูมิที่ 2,3 ประกอบ)

5.1 ประเภทของโรงเรียนฝึกสอน ควรให้นักศึกษาทุกระดับได้ไปฝึกสอนทั้งในเมืองและชนบทและทุกระดับอาจให้ไปฝึกสอนแบบต่อไปนี้เป็นบางส่วนคือ ฝึกสอนท้องถิ่น กันตาร ฝึกสอนในแหล่งสลัม ฝึกสอนแบบกลับสู่ภูมิลำเนา ฯลฯ ในระดับ ค.บ.2 ปี และ ค.บ.4 ปีควรให้ฝึกสอนในชนบทเป็นหลัก ส่วนในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงควรเน้นการฝึกสอนในชนบทให้มาก

5.2 การดำเนินการจัดส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอน วิทยาลัยครูควรจัดระบบการฝึกสอนเป็นแบบกลุ่ม (Cluster Program) ในระหว่างการฝึกสอนไม่ควรให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชาใดๆ สำหรับกระบวนการในการฝึกสอนนั้นควรเริ่มต้นตั้งแต่ให้นักศึกษาเข้าไปเรียนในปีที่ 1 คือให้นักศึกษามีโอกาสไปรู้จักคุ้นเคยกับโรงเรียน ไปสังเกตการสอน ไปฝึกงานและทดลองสอนและออกฝึกสอนในปีสุดท้าย ก่อนออกฝึกสอนวิทยาลัยครูควรแจ้งชื่อโรงเรียนที่นักศึกษาแต่ละคนจะไปฝึกสอนให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 30-45 วัน ในการฝึกสอนนั้นอาจจัดให้นักศึกษาในระดับเดียวกันได้ฝึกสอนหลายๆระดับชั้น หลายๆสังกัดและหลายๆพื้นที่ ระหว่างการฝึกสอนควรให้นักศึกษาได้กลับมาฝึกทักษะเพิ่มเติมเพิ่มเติมระยะหนึ่ง สำหรับการฝึกสอนในระดับมัธยมศึกษาควรให้ได้ฝึกสอน 2 รายวิชาโดยต้องฝึกปกครองชั้นและฝึกงานธุรการชั้นเรียนด้วย ส่วนในระดับประถมศึกษาควรให้ฝึกสอนชั้นละ 2 คน

5.3 ระดับชั้นที่ฝึกสอน ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงควรให้ฝึกสอนในชั้นประถมศึกษา ส่วนในระดับปริญญาตรี (ค.บ.2 ปีและ ค.บ.4 ปี) ควรให้ฝึกสอนทั้งชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

แผนภูมิที่ 4

กำหนดการจัดสัมมนาการฝึกสอน

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา	จำนวนครั้ง	หมายเหตุ
1. นักศึกษาฝึกสอนร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และ ครู-อาจารย์พี่เลี้ยง	ภาคเรียนละ 2 ครั้ง	ในระหว่างการฝึกสอน และเมื่อสิ้นสุดการฝึกสอน
2. ครู-อาจารย์พี่เลี้ยง	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	
3. อาจารย์นิเทศก์	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	
4. เฉพาะนักศึกษาฝึกสอน	-	ตามโอกาสเหมาะสม
5. อาจารย์นิเทศก์ภายในกลุ่มวิทยาลัยครู	ปีละ 1 ครั้ง	
6. อาจารย์นิเทศก์ร่วมกับผู้บริหาร วิทยาลัยครู	ปีละ 1 ครั้ง	

6. การสัมมนาการศึกษา ควรเป็นลักษณะดังนี้

6.1 การสัมมนาระดับนักศึกษาฝึกสอน ควรจัดให้มีการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนรวม 2 ครั้งคือ ระหว่างการฝึกสอนและเมื่อสิ้นสุดการฝึกสอน

6.2 การสัมมนาระดับอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหาร ควรดำเนินการโดยการจัดสัมมนาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงภาคเรียนละ 1 ครั้ง สัมมนาอาจารย์นิเทศก์ภาคเรียนละ 1 ครั้งเช่นเดียวกัน ส่วนการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ร่วมกันภายในกลุ่มวิทยาลัยครูควรมีปีละ 1 ครั้งและสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ร่วมกับผู้บริหารวิทยาลัยครูก็ควรมีปีละ 1 ครั้งด้วย (โปรดดูแผนภูมิที่ 4 ประกอบ)

6.3 วิธีการจัดสัมมนา การจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอนอาจจัดได้ทั้งร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และครู-อาจารย์ที่เลี้ยง และจัดสัมมนาเฉพาะนักศึกษาศึกษาฝึกสอนโดยนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการกันเอง ในการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนควรดำเนินการโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยแล้วเสนอข้อที่ประชุมใหญ่ การแบ่งกลุ่มนั้นอาจแบ่งตามวิชาเอกเดียวกัน วิชาที่สอนเหมือนกันหรือโรงเรียนเดียวกัน การสัมมนาอาจจัดโดยสร้างบรรยากาศไปในรูปของการศึกษานอกสถานที่ การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมสนุกสนาน ในการสัมมนาควรเชิญวิทยากรมาบรรยาย และภายหลังการสัมมนาแล้วควรรายงานผลการสัมมนาให้ผู้สอนรายวิชาเตรียมประสบการณ์วิชาชีพพร้อมด้วย

7. การประเมินผลการฝึกสอน ควรเป็นลักษณะดังนี้

7.1 การประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษา ก่อนการออกฝึกสอนควรตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการฝึกสอนไว้ และควรเพิ่มหน่วยกิตการฝึกสอนให้มากกว่า 5 หน่วยกิต ในการประเมินผลนั้นควรทำร่วมกันทั้งทางอาจารย์นิเทศก์และทางโรงเรียนฝึกสอน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย และควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนได้ประเมินผลตนเองบ้าง การประเมินผลควรใช้หลายๆวิธี สำหรับการให้คะแนนนั้นควรกำหนดอัตราส่วนการให้คะแนนที่แต่ละฝ่ายจะให้ อัตราส่วนในการให้คะแนนของทางอาจารย์นิเทศก์และทางโรงเรียนก็ควรจะเท่ากัน การให้คะแนนประเมินผลควรให้ตลอดระยะเวลาของการฝึกสอนและควรมีการประชุมพิจารณาตัดสินผลการฝึกสอนด้วย สำหรับระบบการ

ตัดสินผลการฝึกสอนควรรใช้ระบบการให้เกรด.

7.2 การประเมินโครงการฝึกสอน ควรมีการประเมินโครงการฝึกสอนทุกภาคเรียนโดยใช้แบบฟอร์มการประเมินผลโครงการฝึกสอน และมีการประชุมสัมมนาประเมินโครงการฝึกสอนด้วย ในการประเมินโครงการฝึกสอนควรรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอนเป็นผู้ประเมินโครงการและควรรให้นักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการฝึกสอนอีกด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลของการวิจัย

1. เกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับสายงานและหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญให้ เค้าอย่างง่ายที่จะให้จัดตั้งหน่วยงานฝึกสอนเป็นศูนย์หรือคณะกรรมการเทียบเท่าคณะวิชาชั้นตรงต่ออธิการ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันระบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูต่างๆยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่างฝ่ายต่างดำเนินการกันเองเป็นการภายในขาดระบบระเบียบที่ดีทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายแห่งก็ให้ความสำคัญมากบางแห่งก็ไม่ค่อยจะมองเห็นความสำคัญเท่าที่ควร จึงจะเห็นได้จากรายงานสรุปผลการวิจัยของ กฤษณ์ กิริพงษ์เมื่อปี พ.ศ. 2524 ว่า "องค์การของหน่วยงานฝึกสอน เป็นองค์การที่สำคัญมีผลต่อการฝึกสอน ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดองค์การมีปัญหามาก ในการดำเนินการปัจจุบันงานฝึกสอนยังจัดอยู่ในระบบการบริหารงานของวิทยาลัยครูไม่ชัดเจนนับว่าเป็นปัญหามาก วิทยาลัยครูควรจะได้ดำเนินการจัดโครงสร้างและสายงานให้แน่ชัดว่างานฝึกสอนนั้นควรขึ้นอยู่กับหน่วยงานใด" ¹ การที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะให้หน่วยงานฝึกสอนเป็นศูนย์หรือคณะกรรมการเทียบเท่าคณะวิชาเช่นนี้นับว่าเป็นการให้ความสำคัญแก่งานฝึกสอนเป็นอย่างยิ่งสมกับคำกล่าวที่ว่า "การฝึกสอนเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู" ² อย่างแท้จริง การจัดหน่วยงานหรือองค์การให้เป็นระบบที่ดีย่อมจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพแก่การดำเนินงานนั้นๆเป็นอย่างยิ่งดังคำกล่าวของ นพพงษ์ บุญจิตราวุฒยที่ว่า "การจัดองค์การเป็นกระบวนการทางการบริหารที่จะช่วยให้เราทราบถึงโครงสร้างของการบริหารงาน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรประจำตำแหน่งต่างๆในองค์การ สายบังคับบัญชา ช่องทางของการติดต่อสื่อสาร

¹ กฤษณ์ กิริพงษ์, "กระบวนการบริหารงานนิเทศการฝึกสอนของหัวหน้าหน่วยนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครู,"

² หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 2.

ช่วยให้การประสานงานดำเนินไปคล่องตัวยิ่งขึ้น..."¹ ในการที่วิทยาลัยครูจะจัดตั้งหน่วยงานฝึกสอนเป็นศูนย์หรือคณะกรรมการ เช่นนี้ย่อมจะทำให้เกิดอิสระในการดำเนินงานซึ่งนับว่าสอดคล้องกับรายงานผลการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ. 2516 ที่สรุปไว้ว่า "การนิเทศการฝึกสอนควรเป็นฝ่ายหรือหมวดอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานและความร่วมมือจากภาคีวิชาอื่นๆ"² ทั้งนี้เพราะงานฝึกสอนเป็นงานที่ต้องติดต่อกับประสานงานและร่วมมือกับทุกฝ่ายตั้งแต่ เจริญผล สุวรรณโชติ ได้กล่าวไว้ว่า "เพื่อให้มีความสอดคล้องกับเสรีภาพทางวิชาการในการฝึกสอน การดำเนินการฝึกสอนจึงต้องเป็นหน่วยงานอิสระที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆภายในสถาบันฝึกหัดครู"³ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ก็ยืนยันนับว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติที่สรุปว่า "ควรให้การฝึกสอนมีสถานภาพเป็นภาควิชาในสังกัดคณะวิชาครุศาสตร์"⁴ และขัดแย้งกับแนวคิดของ บุญเชิด รัตนานันท์ที่ว่า "แผนกฝึกสอนเดิมควรจะแยกจากสำนักงานอธิการ โดยยกฐานะเป็นภาควิชานิเทศศาสตร์และการสอนสังกัดอยู่ในคณะครุศาสตร์..."⁵

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยที่จะให้หน่วยงานฝึกสอนขึ้นตรงต่อ

¹ในพงษ์ บุญจิตราคุลย์ และธรรมรส โชติคุ้มศรี, บนเส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : เอร่าวิถ์การพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 30.

²วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, "รายงานสรุปผลการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู" (อัคราเนาว)

³หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 8.

⁴เกลียวพันธ์ ผดุงกิตติ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย," หน้า 147.

⁵บุญเชิด รัตนานันท์, "แนวคิดบางประการเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการฝึกสอน," วารสารวิชาการ คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา : 26-27.

อธิการวิทยาลัยครู นับว่าจะเกิดความสะดวกในการดำเนินงานมากขึ้น เพราะงานฝึกสอนเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในวิทยาลัยและภายนอกวิทยาลัย ในการบริหารงาน การติดต่อประสานงาน การขอความร่วมมือต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยอำนาจในการบริหารของอธิการจึงจะเกิดความคล่องตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหน่วยงานภายนอกวิทยาลัย การที่จะให้หน่วยงานฝึกสอนขึ้นต่อรองอธิการฝ่ายวิชาการหรือคณะครูศาสตร์หรือภาควิชาหลักสูตรและการสอนนั้น ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ เพราะงานฝึกสอนนั้น เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ว่า "ประสบการณ์วิชาชีพควรจัดไว้เป็นส่วนรวมของโปรแกรมการศึกษาทั้งหมด"¹

เกี่ยวกับคณะกรรมการดำเนินการจัดการฝึกสอนผลของถาวรวิจัยพบว่าควรให้มีคณะกรรมการ 2 ระดับคือ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ เสริมพงศ์ หงส์พันธุ์ ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. 2524 สรุปได้ว่า "เกี่ยวกับประสบการณ์วิชาชีพควรเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการพิเศษของวิทยาลัยซึ่งมี 2 คณะคือ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการ"² และยังสอดคล้องกับผลการสัมมนาเรื่องสถานภาพและรูปแบบงานนิเทศการฝึกสอนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างวันที่ 22-27 กุมภาพันธ์ 2524 ณ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ที่สรุปว่า "สำนักงานคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีคณะกรรมการ 2 คณะคือ คณะกรรมการอำนวยการ

¹ Florence Stratemeyer and Magaret Lindsey, Working with Student Teachers. (n.p., n.d.), pp.46-52.

² เสริมพงศ์ หงส์พันธุ์, "รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ - ปรียญมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 141.

การและคณะกรรมการดำเนินการ"¹ นับได้ว่าการกำหนดให้คณะกรรมการ 2 ระดับ เช่นนี้มีความเหมาะสมกับงานจัดการฝึกสอนอย่างยิ่ง เพราะไม่ยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไปและหน่วยงานฝึกสอนก็เป็นเพียงองค์การย่อยที่อยู่ในองค์การใหญ่คือวิทยาลัยครูอันมีระบบงานต่างๆ เอื้ออำนวยให้อยู่แล้ว เมื่อมาพิจารณาการจักระบบงานเป็นคณะกรรมการ 2 ระดับ เช่นนี้จะเห็นได้ว่าเป็นองค์การที่ถูกหลักวิชาอีกด้วยดังที่ ภิญ โย สาร ได้เสนอไว้ว่า " โครงสร้างของสายบังคับบัญชา (Hierarchical Structure) ควรเป็นไปในทางราบ (Flat) ใ้มากที่สุด"² การที่จะให้คณะกรรมการหลายๆระดับจะยิ่งก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงานยิ่งขึ้น ดังคำสุภาษิตโบราณที่ว่า " ยิ่งมากหมอกยิ่งมากความ "

เกี่ยวกับโครงสร้างของหน่วยงานฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นไปในรูปแบบการจัดองค์การที่แบ่งงานเป็น 2 สายคือ สายงานประจำกับสายงานที่ปรึกษา (The Line and Staff Form of Structure) " ถ้าว่า Line หมายถึงฝ่ายปฏิบัติงาน (คณะกรรมการดำเนินการ) ประจำตามปกติซึ่งมีการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงมาโดยมีเอกภาพในการบังคับบัญชา คือบุคลากรแต่ละคนให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าเพียงคนเดียว (ผู้อำนวยการฝึกสอน) ส่วน Staff หมายถึงสายงานของผู้ชำนาญการเฉพาะ (กรรมการ-อำนวยการ) ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่หัวหน้า"³ ลักษณะของรูปแบบของหน่วยงานฝึกสอนจากการวิจัยจึงมีลักษณะเป็นองค์การรูปนัย (Formal Organization) คือหมายถึง "หน่วยงานที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันให้บริการหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างมีระเบียบแบบแผน มีกำหนดเวลา วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีสายบังคับบัญชากำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีการ

¹วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, " รายงานการสัมมนาเรื่องสถานการณ์และรูปแบบการนิเทศ - นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 22-27 กุมภาพันธ์ 2524 ณ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, " (เอกสารอัดสำเนา), หน้า 23.

²ภิญ โย สาร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 86.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

บริหารควบคุมและตรวจสอบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด..."¹

สำหรับการจัดให้มีแผนกหรือฝ่ายภายในหน่วยงานฝึกสอนนั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีฝ่ายนิเทศและฝ่ายเตรียมการก่อนการฝึกสอนทั้งนี้เพราะฝ่ายนิเทศเป็นฝ่ายที่มีความสำคัญต่อการฝึกสอนอย่างยิ่งกล่าวคือ " การนิเทศการสอนคือการสอนชนิดหนึ่งที่มีไว้เป็นการทดสอบเพื่อประเมินผลแต่เป็นการพยายามที่จะช่วยเหลือให้นักศึกษาฝึกสอนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนให้ดีขึ้น"² นอกจากนี้ เอ็ดเวิร์ด เอ. พีเรส (Edward A. Pires) ยังได้กล่าวอีกว่า " การจัดให้มีการนิเทศการสอนนั้น เพื่อช่วยให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกสอนในการที่จะนำเอาทฤษฎีต่างๆที่ได้ศึกษาไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้องและมีความมั่นใจซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาฝึกสอนเป็นครูที่ดีในอนาคต"³ ส่วนฝ่ายเตรียมการก่อนการฝึกสอนก็ได้รับการยอมรับว่าสำคัญมากเช่นกัน ปัจจุบันวิทยาลัยครูและสถาบันผลิตครูต่างๆเริ่มจะมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเตรียมการก่อนการฝึกสอนมากยิ่งขึ้น การเตรียมการก่อนการฝึกสอนนอกจากจะหมายถึงการจัดอบรมให้ความรู้ตามหลักสูตรแล้วยังมีความหมายกว้างไปกว่านั้นอีกมาก ดังที่ พนัส หันนาจินทร์ ได้กล่าวว่า " ก่อนจะออกไปทำการฝึกสอนนักศึกษาควรจะได้รับ การเตรียมเบื้องต้นที่จะออกไปฝึกสอนก่อนเช่น รับประทานอาหารสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน หลักเกณฑ์การให้คะแนนการสอน เป็นต้น"⁴ และในทำนองเดียวกัน เจริญผล สุวรรณโชติก็ได้กล่าวอีกว่า " การเตรียมการก่อนการฝึกสอนเป็นการให้ผู้สอนได้มีความพร้อมก่อนที่จะออกไปฝึกสอนจึงควรจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ผู้ฝึกสอนได้มีโอกาสเตรียมตัวของตนเอง

¹ พพงษ์ บุญจิตราดุลย์ และธรรมรส โชติบุญชร, บนเส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษา, หน้า 32.

² หน่วยศึกษานิเทศกรรมกรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท", หน้า 82.

³ Edward A. Pires, Student Teaching Practices in Primary Teacher Training Institution in Asia, pp.112-113.

⁴ พนัส หันนาจินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันฝึกหัดครู," หน้า 57.

ให้ตรงกับสายงานที่ตนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญยังเห็นด้วยที่อาจจะจัดให้มีแผนกหรือฝ่ายอื่นๆอย่างใดอย่างหนึ่ง เรื่องตามลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้คือ สำนักงานเลขาธิการ ฝ่ายวิเทศผลแต่ละประเมินผล ฝ่ายพัสดุครุภัณฑ์และยานพาหนะ ฝ่ายโครงการและวิจัย ฝ่ายสารบรรณ ฝ่ายพัฒนาบุคลากรและการสอน ฝ่ายสื่อการสอนและกิจกรรม ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายสัมมนาการฝึกสอน ฝ่ายประเมินผลและติดตามผล ฝ่ายวางแผน ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ และครู-อาจารย์ที่เลี้ยง ฝ่ายโครงการและฝ่ายสัมมนานักศึกษาฝึกสอน ซึ่งแต่ละฝ่ายนั้นล้วนแต่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะจัดขึ้นในหน่วยงานฝึกสอน โดยไม่จำเป็นต้องจัดให้มีทุกฝ่ายทั้งหมดก็ได้ "ลักษณะการจัดสายบังคับบัญชาที่ต้นนั้นควรจะมีจำนวนระดับชั้น (Line) ของสายบังคับบัญชาในแต่ละสายไม่มากเกินไป เพราะไม่สะดวกต่อการควบคุมอาจทำให้งานล่าช้าได้"¹

2. เกี่ยวกับการกำหนดและสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกสอน ผลของการวิจัยในด้านการบริหารพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้มีตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้อำนวยการการฝึกสอนขึ้น โดยเฉพาะซึ่งนับว่าเป็นความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งทั้งนี้ เพราะงานฝึกสอนเป็นงานที่มีความสำคัญ ซับซ้อนและยังเป็นงานกลางของวิทยาลัยครูจึงจำเป็นที่จะต้องให้มีผู้รับผิดชอบหรือผู้นำทำหน้าที่ประสานงาน บังคับบัญชาหรือดำเนินการเพื่อให้งานฝึกสอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทั้งที่ นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์กล่าวว่า "หัวหน้างานหรือผู้นำเป็นผู้ที่จะรักษาหรือประสานให้สมาชิกในหน่วยงานร่วมกัน ได้เป็นผู้นำในการควบคุมให้กลุ่มปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้กลุ่มมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันได้ดีในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน"² นอกจากนั้น "ผู้อำนวยการฝึกสอนยังเป็นผู้ทำหน้าที่วางแผนการฝึกสอนทั้งหมด ประสานงานการฝึกสอนกับวิทยาลัยและหน่วย

¹สมพงษ์ เกษมสิน, สารานุกรมการบริหาร (กรุงเทพมหานคร : ไทวีสมาคมนิธิ, 2517), หน้า 20.

²นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์และธรรมรส โชติภักดิ์, บนเส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษา หน้า 1-2.

งานที่เกี่ยวข้อง."¹ เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ว่าควรกำหนดให้มีวาระในการทำ
งานของคณะกรรมการบริหารการฝึกสอนนั้นนับว่าจำเป็นอีกด้วยทั้งนี้เพราะการที่งานใดที่ต้อง
ซ้ำซากนานเกินไปอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ขาดความกระตือรือร้นและความคิดริเริ่มที่ดี
ในการบริหารงานจึงต้องมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงกันบ้างการกำหนดวาระในการทำงานเช่น
นี้จึงน่าจะเหมาะสมยิ่ง

ในด้านอาจารย์นี้เทศก์ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่อาจารย์วิทยาลัยครู
ทุกคนต้องมีหน้าที่ในการนี้เทศการฝึกสอนทั้งนี้เพราะ "การนี้เทศก็คือการสอนจุดประสงค์อันแท้
จริงของการฝึกสอนก็คือการ เรียนรู้ถึงวิธีสอน..."² โดยปกติอาจารย์วิทยาลัยครูมีหน้าที่ในการ
สอนอยู่แล้วนั้นก็คือการต้องทำหน้าที่นี้เทศด้วย "สำหรับผู้ที่ยังไม่ประสบการณ์ในการนี้เทศ...
ควรสนับสนุนให้ไปสอนในโรงเรียนสาธิตเพื่อหาประสบการณ์..."³ หรืออาจให้ฝึกนี้เทศร่วม
กับอาจารย์นี้เทศที่มีประสบการณ์มามากแล้วและจัดอบรมความรู้ในด้านการนี้เทศเพื่อให้พร้อม
ที่จะนี้เทศได้ นอกจากนี้ยังพบว่าควรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกอาจารย์นี้เทศอย่างเหมาะสม
ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับผลการประชุมสัมมนาหัวหน้าหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครูทั่วประเทศระหว่าง
วันที่ 3-5 มีนาคม 2519 ที่สรุปว่า "หัวหน้าหน่วยฝึกสอนควรจะมีร่วมกับหัวหน้าภาควิชาต่างๆ
ตั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกอาจารย์นี้เทศโดยพยายามเลือกให้ได้ตามเกณฑ์นั้น"⁴ ในปี ค.ศ. 1970
ยอร์ช เควิต ยูสตราไตท์ทำการวิจัยพบว่า "ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนมีความเห็นว่าเกณฑ์ที่ใช้ใน

¹ ชูชีพ พัฒนา, การฝึกสอนตามโครงการฝึกหัดครูแบบกลุ่ม (พิษณุโลก : ม.ป.ท.,
ม.ป.ป.) , หน้า 8.

² หน่วยศึกษานี้เทศกรรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการ
ฝึกหัดครูชนบท," หน้า 82.

³ คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิวิศดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ ทบวง
มหาวิทยาลัย, ปัญหาการนี้เทศการฝึกสอน , หน้า 27 - 35.

⁴ หน่วยศึกษานี้เทศกรรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการ
ฝึกหัดครูชนบท, " หน้า 73.

การคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์จะมีผลทำให้อาจารย์นิเทศก์ที่ทำงาน ประสบความสำเร็จได้¹ และยังพบว่าการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์นั้นควรเลือกผู้ที่สนใจและสมัครใจมาทำหน้าที่นิเทศ จะได้อุบัติความตั้งใจและเกิดผลดีต่อการฝึกสอนอย่างแท้จริงดีกว่าจะใช้การบังคับ ส่วนในข้อที่ควร ให้อาจารย์นิเทศก์มีวาระในการทำงาน 1-2 ปีนั้นนับว่าเป็นระยะที่เหมาะสมยิ่งเพราะไม่นานจนเกินไป ในข้อที่ว่าควรให้มีอาจารย์นิเทศก์ 2 ประเภทคือ อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปกับอาจารย์ - นิเทศก์วิชาเอกนั้นก็คงจะเป็นไปได้เพราะอาจารย์นิเทศก์วิชาเอกหรือโทก็อาจเป็นอาจารย์ที่มา จากภาควิชาต่างๆที่ส่งนักศึกษาวิชาเอก-โทมาฝึกสอนส่วนอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปก็ควรเป็นอาจารย์ จากคณะศึกษาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาควิชาหลักสูตรและการสอนโดยจะต้องทำหน้าที่ ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายอื่นๆเนื่องจากไม่มีนักศึกษาวิชาเอก-โทที่จะต้องรับผิดชอบ นับว่าตรงกับแนวปฏิบัติของวิทยาลัยครูธนบุรีที่กำหนดไว้ว่า "นักศึกษา 1 คนจะมีอาจารย์นิเทศก์รับผิดชอบ รวมกันอย่างน้อย 3 คนโดยกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปมาจากคณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ นิเทศก์วิชาเอกมาจากภาควิชาที่เกี่ยวข้อง"² ในการปฏิบัติการนิเทศนั้นอาจจะมีทั้งการนิเทศเต็ม เวลาและมีเทศเสริมหรือบางเวลาก็ได้ตั้งที่คณะกรรมการพัฒนาและผลิควิสตุดูปกครองการสอน วิทยาศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอว่า "ควรจัดให้มีอาจารย์นิเทศก์เต็มเวลา (Full-time Supervisors) และอาจารย์นิเทศก์เสริมหรือนิเทศบางเวลา (Part-time Supervisors) ตามความเหมาะสม"³

ในด้านครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหาร โรงเรียนฝึกสอนผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ควรมีโครงการพัฒนาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหาร โรงเรียนฝึกสอน ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันวิทยาการต่างๆในด้านการนิเทศการฝึกสอนได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

¹ George David Youstra , "A Study of Criteria for Selection of College Supervisor of Student Teachers... , p. 5920-A.

² วิทยาลัยครูธนบุรี, ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ, หน้า ๗.

³ คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิควิสตุดูปกครองการสอนวิทยาศาสตร์ ทบวง-มหาวิทยาลัย, ปัญหาการฝึกสอน, หน้า 27-35.

จำเป็นที่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะอยู่เสมอ ทั้งยังเป็นการให้ความสำคัญแก่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงอีกด้วยซึ่งที่ ญูเฮ็ด รัตนานันท์ได้กล่าวว่า "ควรได้มีการสำรวจคุณสมบัติของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนเป็นประจำทุกปี ครูที่เลี้ยงนั้นอย่างน้อยที่สุดควรจะมีวุฒิทางครูสูงกว่านักศึกษา"¹ ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับชั้นที่นักศึกษาฝึกสอนเรียนอยู่อีกด้วย ในส่วนที่กล่าวต่อไปอีกว่าวิทยาลัยครูควรมีโครงการมอบวุฒิบัตร ประกาศนียบัตรหรือสิทธิในการศึกษาในวิทยาลัยครูแก่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนนั้นนับว่าเป็นการตอบแทนที่ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอนได้ทำประโยชน์ให้แก่ทางวิทยาลัยครูเป็นอันมาก เช่นอาจให้สิทธิในการศึกษาบางรายวิชาในวิทยาลัยครูโดยถือว่ากรณีพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง การยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าหน่วยกิต ฯลฯ ซึ่งในเรื่องนี้ รอดนี่ ดอน มิลเลอร์ (Rodney Don Miller) ได้รายงานผลการวิจัยสถาบันฝึกหัดครู 7 แห่งไว้ว่า - "วิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่งให้ค่าตอบแทนแก่ครูที่เลี้ยง บางแห่งให้ค่าตอบแทนแก่ครูใหญ่และทางโรงเรียน"² ต่อผลการวิจัยที่ว่าวิทยาลัยครูกับโรงเรียนฝึกสอนควรร่วมมือกันกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกครู-อาจารย์ที่เลี้ยงโดยครู-อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์นั้นว่าเป็นการให้เกียรติแก่ทางโรงเรียนและเป็นการยอมรับว่าทางโรงเรียนเป็นผู้มีใกล้ชิดกับครู-อาจารย์ที่เลี้ยงมากกว่าทั้งยังไม่ขัดต่องานบริหารของโรงเรียนอีกด้วยส่วนทางวิทยาลัยครูอาจเป็นฝ่ายให้การปรึกษาและให้หลักวิชาการที่ถูกต้อง ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครูที่ว่า "การคัดเลือกครู-อาจารย์เพื่อทำหน้าที่ครู-อาจารย์

¹ ญูเฮ็ด รัตนานันท์, "แนวคิดบางประการเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการฝึกสอน," หน้า 29.

² Rodney Don Miller, "An Analysis of the Organization and Administration of Secondary Student Teaching Practices in the Seven State Colleges and University of Kentucky," Dissertation Abstracts, 33(11) (May, 1973), p. 6220 - A.

ที่เลี้ยงนั้น ทราให้หญิงกับผู้ชายเบื้องต้นของครูอาจารย์และเพื่อนของสถาบันฝึกหัดครูพิจารณา
 ร่วมกันในการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม ซึ่งครูหรืออาจารย์ที่จะทำหน้าที่ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้อง
 เป็นผู้ที่มีความสามารถตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้¹ สำหรับอัตราส่วนครู-อาจารย์ที่เลี้ยงต่อนักศึกษาฝึก-
 สอนนั้นผลการวิจัยปรากฏว่าในระดับประถมศึกษาควรให้รับฝึกสอนนักศึกษาได้ 1 คนเพราะใน
 ระดับประถมศึกษานั้นมักจะมีครูน้อยและต้องทำหน้าที่สอนเกือบทุกวิชาตลอดหนึ่งวันส่วนครู-อาจารย์
 ที่เลี้ยงในระดับมัธยมมักจะสอนเป็นรายวิชาอาจมีเวลาเพียงพอที่จะดูแลนักศึกษาฝึกสอนได้ถึง
 1-2 คน นับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แดน บอย คูก์ (Dan Boy Cooke)
 ที่ว่า "ในระดับประถมศึกษาอาจารย์ที่เทศก์ฝ่ายโรงเรียนควรรับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนได้ไม่
 เกิน 1 คน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาอาจเพิ่มเป็น 2 คนได้"²

3. เกี่ยวกับการเตรียมการก่อนการฝึกสอน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าผู้เกี่ยวข้อง
 เกินกว่าในการเตรียมการก่อนการฝึกสอนในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะที่หนึ่งให้รวมรายวิชา
 วิธีสอนต่างๆ เข้าอยู่ในแผนกเตรียมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติโดยให้การฝึกอบรมก่อนการฝึก
 สอนใช้เวลา 1 ภาคเรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นความประสงค์ที่จะรวมหรือบูรณาการรายวิชา -
 วิธีสอนที่สังกัดอยู่ตามภาควิชาต่างๆ เข้าด้วยกันจะได้มีการประสานงาน วางแผนการสอนร่วม
 กันป้องกันการซ้ำซ้อนเสียเวลาและเป็นเอกภาพอันจะเกิดผลดีต่อการเตรียมการแก่นักศึกษาที่
 จะออกฝึกสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเรื่องนี้กรมการฝึกหัดครูได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า "การเตรียม
 นักศึกษาให้มีความสามารถในการฝึกสอนและฝึกปฏิบัติในโรงเรียนควรจะต้องเตรียมแต่เป็น
 กลุ่มวิชาที่เป็นวิชาซึ่งน่าจะจัดให้เรียนใกล้ๆกับช่วงเวลาที่นักศึกษาจะออกไปฝึกสอน กลุ่มวิชาที่
 เกี่ยวกับวิธีสอนอาจารย์ผู้สอนจะต้องวางแผนล่วงหน้าอย่างชัดเจนว่าจะสอนอย่างไร ถ้าจะให้

¹ คณะกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครู, "โครงการส่งเสริมศึกษาศึกษาไปฝึก -
 วิชาศึกษาศาสตร์," หน้า 16.

² Dan Boy Cooke , "Quantitative Standards for the Implemen-
 tation of Quantitative Standards in Student Teaching Program ,
 "Dissertation Abstracts , 20,9 (October, 1960) , 3645 - A.

ได้ผลกับผู้เรียนจริงๆวิธีสอนกลุ่มเนื้อหาและกลุ่มวิชาที่ขณะผู้สอนจะต้องแยกแยะเป็นหัวข้อย่อยๆ แล้วฝึกให้นักศึกษาวางแผนการสอนให้เป็นจากหัวข้อย่อยๆเหล่านั้น¹ ส่วนระยะเวลาในการฝึก

1 ภาคเรียนนั้นก็ตรงกัระยะเวลาเรียนของรายวิชาต่างๆอยู่แล้ว ลักษณะที่สองที่ว่าควรจัดเป็นแผนกหรือส่วนเตรียมการก่อนการฝึกสอนมีอาจารย์ประจำทำหน้าที่ฝึกทักษะต่างๆเพิ่มเติมจากหลักสูตรใช้เวลา 1 ภาคเรียนเช่นกันในขั้นนี้จะมีผลที่ตรงที่เวลาเรียนตามหลักสูตรสำหรับรายวิชาวิธีสอนมักจะมีน้อยมากแต่นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนจำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกมากกว่านั้น วิทยาลัยครูหลายแห่งได้ใช้การเพิ่มเวลาฝึกในวันเสาร์-อาทิตย์หรือระหว่างปิดภาคเรียนซึ่งได้ไ้ผลดีอยู่มากแต่อาจารย์ต้องเพิ่มภาระมากขึ้น ลักษณะที่สามเป็นการเตรียมการก่อนการฝึกสอน อย่างเข้มข้นด้วยการกำหนดหลักสูตรเพิ่มพิเศษใช้เวลาไม่น้อยกว่า 1-2 สัปดาห์หรือ 30 ชั่วโมง นับว่าเป็นการเตรียมที่ไม่ต้องใช้เวลามากเกินไปและนักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ ทักษะพอสมควร ซึ่งตรงกับบทนำในหนังสือประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติของวิทยาลัยครูธนบุรีที่ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า "ควรมีการเสริมวิชาชีพภาคปฏิบัติแบบเข้มข้นและเตรียมการสอนล่วงหน้าให้แก่นักศึกษา รวมทั้งการปฐมนิเทศการฝึกสอนอีกด้วย"² ลักษณะที่สี่ เป็นการเตรียมการก่อนการฝึกสอนด้วยการฝึกทักษะต่างๆโดยการเพิ่มเวลาเรียนในรายวิชาวิธีสอนต่างๆให้มากยิ่งขึ้นวิธีนี้ดูจะไม่ค่อยยุ่งยากนักนอกจากปัญหาการจัดตารางสอนเพียงแต่อาจารย์ผู้สอนต้องเพิ่มเวลาสอนในรายวิชาดังกล่าวมากขึ้นแต่อาจไม่มากนักเกินไปเพราะในปัจจุบันวิทยาลัยครูมีนโยบายที่จะลดจำนวนนักศึกษาลงไปอีก นอกจากนั้นผลของงานวิจัยยังพบว่าก่อนออกไปฝึกสอนควรจัดให้มีการปฐมนิเทศ 2-5 วัน เพื่อช่วยให้ความรู้และพร้อมที่จะออกไปฝึกสอนเป็นการดี-บททวนครั้งสุดท้าย เพราะ " การปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกสอนนั้นก็เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในระหว่างฝึกสอนให้ตรงกันและสามารถเตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ"³

¹หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู."โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า144-146.

²วิทยาลัยครูธนบุรี, ประสบการณ์วิชาชีพปฏิบัติ, หน้า ก.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

อย่างไรก็ตามไม่ว่าวิทยาลัยครูใดจะใช้วิธีการเตรียมการก่อนการฝึกสอนลักษณะใด สิ่งสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยก็คือ ในการเตรียมการก่อนการฝึกสอนนั้นควรจัดแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนการฝึกการสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching) ของคณะวิชาศึกษาศาสตร์ ด้วยซึ่งจะเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของนักศึกษายิ่งขึ้นทั้งยังไม่เป็นการซ้ำซ้อนหรือต่างฝ่ายต่างทำดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครูที่ว่า " การเตรียมการนักศึกษาให้มีความสามารถในการสอนและฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ควรเตรียมเสียแต่เนิ่นๆตั้งแต่นักศึกษาเริ่มเข้าเรียนในวิทยาลัย... ควรจัดวิชาให้นักศึกษาเรียนตามความต้องการและความจำเป็นที่จะให้นักศึกษาได้นำความรู้เชิงทฤษฎีเหล่านั้นไปปฏิบัติใช้ได้จริงๆ"¹

4. เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งที่วิทยาลัยครูควรจัดสรรงบประมาณประจำปีให้แก่ฝ่ายฝึกสอน เช่นเดียวกับ คณะวิชา ภาควิชาต่างๆ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานฝึกสอนนับว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญ มีขอบข่ายการทำงานกว้างเพราะต้องดำเนินงานเกี่ยวข้องกับทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินหรืองบประมาณปีละไม่น้อย "ถ้าเรามาคิดให้ตรงกันว่าการฝึกสอนเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหัดครูและให้ความสำคัญอย่างแท้จริงงบประมาณที่ควรจะต้องให้จึงน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการผนวกกับงานธุรการและบริการการศึกษา"² และยังเป็นที่ยอมรับกันดีในวงการบริหารว่า "องค์ประกอบสำคัญของการบริหารทุกชนิดมี 4 อย่างคือ คน (Man) เงินหรืองบประมาณ (Money) วัสดุหรืออุปกรณ์ (Materials) และวิธีการหรือเทคนิค (Management)"³ ซึ่งการดำเนินการจัดการฝึกสอนก็เป็นการบริหารงานอย่างหนึ่งที่ควรใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างมีระบบด้วย ส่วนความเห็นที่ว่าวิทยาลัยครูควรจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการฝึกหัดครูด้วยนั้นก็เนื่องจากในปัจจุบันการฝึกหัดครูมีแนวโน้มที่จะจัด

¹หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอน... หน้า 144-146.

²เชิญ วีระฉายา, การสอนและการนิเทศการสอน, หน้า 38.

³กัญญา สาธร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 172.

การฝึกสอนไปในรูปการฝึกหัดครูชนบทมากขึ้นความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจะคงเพิ่มมากขึ้น แต่เท่าที่เคยเป็นมางานฝึกหัดครูชนบทยังมีปัญหาอยู่มากดังจะเห็นได้จากรายงานผลการวิจัย เรื่องการดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบทเมื่อปี พ.ศ. 2515 ของ สวี สดี ทรัพย์สินงานงักที่ได้สรุปไว้ว่า "การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบทขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการจึงทำให้การดำเนินงานพบกับปัญหาและอุปสรรคนานาประการ"¹ จากผลการวิจัยที่ว่าในรายละเอียดของงบประมาณควรใช้งบประมาณสำหรับการวิจัยและการทดลองต่างๆ เรื่องนี้ถือว่ามี ความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะการฝึกสอนจำเป็นต้องการพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ การศึกษา เศรษฐกิจและสังคมตลอดเวลา การแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ๆ ในทางการฝึกสอน และนิเทศการสอนควรจะได้รับ การสนับสนุนดังที่ ไพศาล สิทธิเลิศได้เสนอแนะไว้ว่า "ควรจะได้หาวิธีในการวิจัย เกี่ยวกับ เรื่องสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในลักษณะของการปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ได้ผลสรุปที่เป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้องอันจะเป็นผลดีต่ออาจารย์นิเทศก์ ต่อการนิเทศ การฝึกสอนและต่อโครงการฝึกสอนของการฝึกหัดครูต่อไป"² สำหรับข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับ การจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวันอาจารย์นิเทศก์ ค่าเบี้ยเลี้ยงอาจารย์นิเทศก์ที่ไป นิเทศไกลๆหรือท้องถิ่น รวมทั้งที่เห็นด้วยว่าควรมีค่าบในการรับรองของฝ่ายฝึกสอนด้วยนั้น เมื่อมาพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงแล้วอาจารย์ที่ไปนิเทศโดยเฉพาะที่ไกลๆจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากกว่าปกติสมควรที่จะได้ให้สวัสดิการตามสมควรทั้งยังเป็น การเสริมขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานนิเทศอีกด้วย "วิทยาลัยควรให้ความสำคัญต่อการนิเทศการสอนของอาจารย์ นิเทศก์มากขึ้นขึ้นโดยการสนับสนุนทุกวิถีทางในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดสวัสดิการ การบำรุงขวัญ และการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ฯลฯ"³

¹หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, "การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 109.

²ไพศาล สิทธิเลิศ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 153.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

5. เกี่ยวกับการกำหนดให้นักศึกษาไปทำการฝึกสอน ผลของการวิจัยปรากฏว่า

เกี่ยวกับประเภทของโรงเรียนฝึกสอนผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะให้นักศึกษา
ทุกระดับไปฝึกสอนทั้งในเมืองและชนบทครั้งต่อครั้ง แต่ก็เห็นด้วยที่จะให้นักศึกษาในระดับ ป.ศศ.
ชั้นสูงฝึกสอนเน้นไปทางชนบทให้มากที่สุดตลอดทั้งระดับ ค.บ.2 ปีและ ค.บ.4 ปีก็ควรให้ไปฝึกสอน
ในชนบทเป็นหลักด้วย ส่วนการสอนในเมืองอาจจัดให้ฝึกบ้างเพราะอาจมีความจำเป็นบางประ
การ เช่น นักศึกษาสุขภาพไม่อำนวย สภาทางครอบครัวมีปัญหา เป็นครูอยู่ในเมืองอยู่แล้วหรือ
ไม่พร้อมค่านอื่นๆ สำหรับการฝึกสอนชนบทนั้นนับว่าเป็นเป้าหมายที่ดีที่ตั้งที่ โฟรเฟเรนซิโอ เฟรโซซา
(Flofencio Fresoza) ได้แสดงความคิดเห็นว่า "โครงการฝึกหัดครูชนบทเป็นโครงการ
ที่ดีเด่น (Outstanding Project) ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะผลิตครูสำหรับโรงเรียน
ชนบทเพื่อทำหน้าที่เป็นนักการศึกษาและผู้นำชุมชน"¹ ทั้งนี้เพราะ "สังคมไทยนับแต่อดีตมาจนเม
ปัจจุบันก็ตามมีลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือประชาชนพลเมืองมีอาชีพทางกสิกรรมหรือการเกษตร
ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น"² เมื่อเป็นเช่นนี้การฝึกสอนของวิทยาลัยครูที่ควรมุ่ง
ออกสู่ชนบทจึงเหมาะสมอย่างยิ่ง

เกี่ยวกับการดำเนินการจัดส่งนักศึกษาออกฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าวิท
ยาลัยครูควรจัดระบบการสอนเป็นแบบกลุ่ม (Cluster Program) โดยเฉพาะในปัจจุบัน
เพราะเป็นระบบที่ทางโรงเรียนฝึกสอนสามารถช่วยแบ่งเบาภาระให้กับทางวิทยาลัยครูในแง่การ
นิเทศได้มากขึ้นและครู-อาจารย์ที่เลี้ยงในปัจจุบันก็มีวุฒิสูงขึ้นมาก ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะ
ของ เจริญผล สุวรรณโชติที่ว่า "ในสถานการณ์ของการจัดการฝึกหัดครูของเราในปัจจุบันการ

¹ Flofencio Fresoza , "Consolidate Final Part on Thailand
Unesco Rural Teacher Education Project "Thailand Rural Teacher
Training (Paris : UNESCO , 1967) , p.3.

² พัทธา สายหู, "ความต้องการทางสังคมของประเทศไทย," เอกสารประกอบการ
สัมมนาการวางแผนการศึกษาระดับชาติ 9-11 กรกฎาคม 2512 (กรุงเทพมหานคร : สำนัก
งานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2522) , หน้า 117.

จัดและดำเนินการฝึกสอนที่น่าจะได้อิทธิพลที่สุดคือการจัดการฝึกสอนแบบกลุ่ม (Cluster Student Teaching Program)¹ ในข้อที่ว่าในระหว่างการฝึกสอนไม่ควรให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชาใดๆนั้นก็เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เวลากับการฝึกสอนอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องห่วงหรือกังวลที่จะต้องมาเรียนวิชาอื่นๆ จากผลการวิจัยของ แดน บอย คูกู (Dan Boy Cooke) เรื่อง เกณฑ์โครงการฝึกสอนได้สรุปไว้ตอนหนึ่งว่า "ไม่ควรให้นักศึกษาต้องกลับมาเรียนระหว่างฝึกสอนเพื่อให้ตั้งใจทำหน้าที่ฝึกสอนให้ได้ดีเต็มที่..."² สำหรับผลการวิจัยที่ว่ากระบวนการในการฝึกสอนควรเริ่มตั้งแต่ให้นักศึกษาเข้าไปเรียนในวิทยาลัยครู คือเริ่มตั้งแต่ปีที่ 1 นั้นเองในเรื่องนี้ ฮารี สัทหลวี ได้กล่าวว่า "ในการฝึกหัดครูของประเทศอังกฤษเขาให้นักเรียนครูเริ่มเข้าไปดูเคยกับโรงเรียนและเด็กตั้งแต่ปีที่ 1 ไปถึงเขตวิธีการสอนแบบต่างๆซึ่งครูในโรงเรียนหรืออาจารย์วิทยาลัยครูเป็นผู้สอน บางทีนักศึกษาครูก็ทดลองสอนเป็นบางชั่วโมง"³ จากผลการวิจัยที่ว่าก่อนออกไปฝึกสอนควรแจ้งชื่อโรงเรียนที่จะไปฝึกสอนให้นักศึกษามแต่ละคนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 30-45 วันแสดงว่าต้องการให้นักศึกษาฝึกสอนมีเวลาเตรียมตัวเตรียมใจหรือไปเยี่ยมชมเยือนรู้จักโรงเรียนเป็นการเตรียมการล่วงหน้าอย่างหนึ่ง ที่นักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติกันเองเป็นส่วนตัว ข้อผลการวิจัยที่ว่าในระหว่างฝึกสอนควรให้นักศึกษาได้กลับมาฝึกทักษะเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งนับว่าเป็นความคิดเห็นที่เป็นไปได้ในกรณีทีกลับมาในวันหยุดหรือระหว่างที่โรงเรียนฝึกสอนต้องปิดภาคเรียนหรือปิดด้วยเหตุอื่นใดหลายๆวัน เช่น น้ำท่วมโรงเรียน งานประเพณีหรือกิจกรรมที่ต้องใช้สถานที่โรงเรียนจนไม่สามารถเปิดเรียนได้

¹หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู. "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 8.

²Dan Boy Cooke , "Quantitative Standards for the Implementation of Quantitative Standards in Student Teaching Program , "Dissertation Abstracts, 3645 - A.

³ฮารี สัทหลวี, "ลางรายในการฝึกหัดครู," อุรุปริทัศน์, หน้า 74-76.

เกี่ยวกับผลการวิจัยในข้อที่ว่าควรวินิจฉัยนักเรียนระดับเดียวกันได้ออกฝึกสอนหลายๆระดับขึ้น หลายๆสังกัด หลายๆพื้นที่หมายถึงให้นักศึกษาทุกระดับได้ไปฝึกสอนในโรงเรียนสังกัดต่างๆกัน เช่น โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรมศิลปากร หรือโรงเรียนศึกษาพิเศษต่างๆ ส่วนการให้สอนหลายๆพื้นที่หมายถึงฝึกสอนทั้งในเมือง ชานเมือง นอกเมือง แหล่งสลัม โรงเรียนชาวเขา ในนิคมสงเคราะห์ ฯลฯ สำหรับระดับชั้นนั้นเฉพาะระดับ ป.ศศ. ขึ้นสูงลงไปสอนเฉพาะชั้นประถมศึกษาส่วนระดับมัธยมศึกษาให้สอนโค่งขึ้นประถมและมัธยมศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีโอกาสดำเนินการรับประสบการณ์หลายๆรูปแบบ โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เช่น อาจจัดการประชุมสัมมนา จัดนิทรรศการ การเยี่ยมชมแลกเปลี่ยน การจัดทำเอกสาร จุลสารแนะนำ ฯลฯ เนื่องจากในระหว่างที่กำลังศึกษาหรือฝึกสอนยังไม่สามารถจะทราบได้ว่านักศึกษาจะได้ไปทำงานหรือสอนที่ไหนจึงควรจัดให้ได้รับประสบการณ์รอบด้านอย่างน้อยที่สุดเมื่อสำเร็จไปแล้วนักศึกษาก็อาจนำประสบการณ์เท่าที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้ตามสมควร ซึ่งในเรื่องนี้เชื่อว่าขัดแย้งกับแนววิสัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีนโยบายว่า "คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถือว่า เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำงานโดยตรงภายใต้สภาพการณ์ที่เหมือนกับตำแหน่งที่นักศึกษาจะได้รับบรรจุเข้าทำงานหลังจากที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วรวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สังเกตติดต่อโดยตรงกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานที่นักศึกษาจะไปเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพนั้น"¹ นอกจากนั้นผลของการวิจัยยังปรากฏอีกว่าในการฝึกสอนชั้นมัธยมศึกษาให้ฝึกสอนคนละ 2 รายวิชาโดยต้องฝึกยกทรงชั้นเรียนและฝึกงานบูรณาการชั้นเรียนด้วย ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้นักศึกษาต้องฝึกสอนเป็นรายวิชาตามสายวิชาเอก-โท ทำให้มีเวลาว่างบ้างพอที่จะสอนถึง 2 รายวิชาได้รวมทั้งการฝึกงานด้วยส่วนในชั้นประถมศึกษาที่มีความเห็นว่าควรสอนชั้นละ 2 คนทั้งนี้คงเป็นเพราะลักษณะวิชาในระดับนี้ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชาเหมือนชั้นมัธยมศึกษาในชั้นประถมศึกษาครูจะต้องสอนทุกวิชาตลอดทั้งวันเป็นส่วนใหญ่ทั้งยังต้องปฏิบัติงานบูรณาการชั้นเรียนเป็นครูประจำชั้นเองทั้งหมดซึ่งนับว่าเป็นภาระหนักมาก

¹ อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ, ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2520, หน้า 3-4.

เกี่ยวกับระดับชั้นที่ฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงควรให้ฝึกสอนในชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้คงเป็นเพราะเห็นว่านักศึกษาในระดับนี้ควรจะมีความรู้พอเหมาะที่จะสอนในชั้นประถมส่วนในชั้นมัธยมศึกษานั้นอาจเห็นว่าความรู้ยังไม่เพียงพอ หรือนักศึกษาเองอาจจะเกิดความไม่มั่นใจเพียงพอที่ได้สอนในระดับ ค.บ. 2 ปีและ ค.บ. 4 ปี ควรให้ฝึกสอนได้ทั้งประถมและมัธยมทั้งนี้คง เพราะเห็นว่าเป็นระดับปริญญาตรีมาจะมีความรู้สูงพอที่จะสอนในระดับมัธยมศึกษาได้สำหรับการให้สอนชั้นประถมด้วยก็เพราะในระดับนี้มีโรงเรียนมาก หอที่นักศึกษาจะเลือกไปสอนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท

เกี่ยวกับระยะเวลาในการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะให้นักศึกษาทุกระดับได้ฝึกสอนเป็นเวลา 1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์) นับว่าเป็นระยะเวลาที่นานเพียงพอที่นักศึกษาจะได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่ประกอบทั้งทางโรงเรียนฝึกสอนส่วนมากมักจะต้องการให้นักศึกษาได้ฝึกสอนตลอดทั้งภาคเรียนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและมีเวลาที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างครบถ้วนกล่าวคือได้เวลารูจักเด็ก ได้สอนครบภาคเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกิจกรรม การออกข้อสอบ ทายคุ่มสอบ ตรวจข้อสอบ ฯลฯ สำหรับความเห็นที่จะให้นักศึกษาระดับ ค.บ. 4 ปีฝึกสอน 1 ภาคเรียนนั้นนับว่าสอดคล้องกับผลการสัมมนาเรื่องสถานภาพและรูปแบบงานนิเทศนักศึกษาฝึกสอนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์เมื่อปี พ.ศ. 2524 คือ "ระยะเวลาการสอนของหลักสูตร 4 ปีให้ออกฝึกสอน 1 ภาคเรียน (18 สัปดาห์) " ¹ แต่ก็มี ความขัดแย้งในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงและ ค.บ. 2 ปีที่ว่า "หลักสูตร 2 ปีให้ออกฝึกสอนครึ่งภาคเรียน (9 สัปดาห์) " ² อย่างไรก็ตามในเรื่องระยะเวลาการฝึกสอนนี้ - หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครูได้เสนอแนะไว้ว่า "เนื่องจากการฝึกสอนมีความสำคัญมาก ในวงการฝึกหัดครูปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะใคร่เพิ่มระยะเวลาฝึกสอนให้มากขึ้นอีก" ³

¹วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, "รายงานผลการสัมมนาเรื่องสถานภาพและรูปแบบงานนิเทศ นักศึกษาฝึกสอน ...", หน้า 23.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

³คณะกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครู, "โครงการส่งเสริมลิตนักศึกษา...", หน้า 1.

เกี่ยวกับระยะเวลาฝึกสอนในระดับ ป.ศ. ชั้นสูงนี้วิทยาลัยครูสุรินทร์ได้กำหนดแผนการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับ ป.ศ. ชั้นสูงไว้ว่า "ในปีการศึกษา 2522 จะส่งนักศึกษาออกฝึกสอนเต็มภาคเรียน คือ 4 เดือนโดยประมาณ ถ้าโรงเรียนใดเปิดสอนภาคเรียนละ 3 เดือนอีก 1 เดือนก็จะส่งให้นักศึกษาไปฝึกงานที่เกี่ยวกับวิชาเอกอื่นๆ"¹

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการฝึกสอนของนักศึกษาระดับ ป.ศ. ชั้นสูงและ ค. บ. 2 ปีอีกลักษณะหนึ่งก็คือให้ฝึกสอน 10 สัปดาห์โดยมีการฝึกอย่างเข้มข้น (Intensive Training) ด้วย ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรแล้วจะเห็นได้ว่าระยะเวลา 10 สัปดาห์เมื่อรวมกับการฝึกแบบเข้มข้นด้วยก็ต้องใช้เวลา 1 ภาคเรียนนั่นเองและตรงกับ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครูที่ว่า "สำหรับการฝึกสอนและฝึกงานจะมีอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งประมาณ 1 ภาคเรียน"² แสดงว่าการจัดระยะเวลาการฝึกสอนในลักษณะเช่นนี้ก็อาจทำได้เช่นกัน

6. เกี่ยวกับการสัมมนาการฝึกสอน ผลของการวิจัยปรากฏว่า

เกี่ยวกับการสัมมนาในระดับนักศึกษาฝึกสอนผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าควรจะมีการสัมมนา รวม 2 ครั้ง คือ ระหว่างฝึกสอนและเมื่อสิ้นสุดการฝึกสอน นับว่าสอดคล้องกับแนวคิดของชิน บุญานุกาพที่กล่าวว่า "การสัมมนาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนทั้งหมดภายหลังสอนไป ได้ครึ่งภาคการสอนโดยจัดขึ้นที่วิทยาลัย... เน้นวิชาการเป็นหลักและการสัมมนาการฝึกสอนภายหลังสิ้นสุดการฝึกสอนหรือการปัจฉิมนิเทศเป็นการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนทั้งหมดจัดขึ้นที่วิทยาลัยเพื่อประเมินผลงานตลอดโปรแกรมเป็นการแลกเปลี่ยนความสำเร็จซึ่งกันและกัน"³ การสัมมนา

¹วิทยาลัยครูสุรินทร์, "รายงานผลการสัมมนาครูใหญ่ ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศครั้งที่ 2 " (จัดสำเนา), หน้า 9.

²คณะกรรมการประสานงานกรมการฝึกหัดครู, "โครงการส่งนิสิตนักศึกษาออกไปฝึกวิชาชีพ, " หน้า 1.

³ชิน บุญานุกาพ, คู่มือฝึกวิชาชีพภาคปฏิบัติ ; หน้า 29-31.

นี้พบว่ามีความสำคัญต่อการฝึกสอนเป็นอย่างยิ่งเพราะ "การสัมมนาถือการนิเทศเป็นกลุ่มการสัมมนาจะทำให้ได้แนวคิดใหม่ๆ และสามารถนำไปสอนในห้องเรียนได้อีกด้วย"¹

เกี่ยวกับการสัมมนาในระดับอาจารย์นิเทศก์ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะจัดให้มีภาคเรียนละครึ่งเทอมเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือปรึกษาหารือในข้อปัญหาต่างๆในการนิเทศรวมทั้งเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย "ฝ่ายฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรจะได้พัฒนาความสามารถของอาจารย์นิเทศก์โดยการจัดอบรม กำหนดเป็นตารางในแผนงานเพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องหรือข้ออ่อนแอที่ติดต่อกันซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนิเทศ"²

เกี่ยวกับการสัมมนาครู-อาจารย์ที่เลี้ยงนั้นผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะให้มีการสัมมนาภาคเรียนละครึ่งด้วยเพราะไม่เป็นการบ่อยจนเกินไปและมีความสะดวกในทางปฏิบัติ เพราะโดยปกติแล้วครู-อาจารย์ที่เลี้ยงมีโอกาสประชุมพบปะกันบ่อยๆระหว่างที่อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศที่โรงเรียนการสัมมนาครู-อาจารย์นี้ยังได้ประโยชน์ในแง่การบริหารของทางโรงเรียนอีกด้วย

เกี่ยวกับการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ร่วมกับผู้บริหารวิทยาลัยครูนั้นผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีการสัมมนาปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างฝ่ายนิเทศก์อันหมายถึงหัวหน้าหรือผู้อำนวยการการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ เจ้าหน้าที่ต่างๆในฝ่ายนิเทศก์กับฝ่ายบริหารของวิทยาลัยนับตั้งแต่ อธิการ รองอธิการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าภาควิชา ฯลฯ เนื่องจากงานฝึกสอนเป็นงานที่ต้องประสานและร่วมมือกับทุกฝ่ายและมักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ การได้สัมมนาทำความเข้าใจกันจะช่วยให้การดำเนินงานในด้านต่างๆเป็นไปด้วยดีเป็นการช่วยกันแก้ปัญหาาร่วมกัน อาทิเช่น ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์นิเทศก์ปัญหาความไม่เข้าใจงานนิเทศ " วิทยาลัยครูทุกแห่งในประเทศไทยมีจำนวนอาจารย์

¹ ใหญ่ วีระฉายา, การสอนและการนิเทศการสอน, หน้า ๘4.

² ไพศาล ลิทธิเลิศ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ," หน้า 152-153.

นี้เทศก์ไม่เพียงพอ... รายวิชาฝึกสอนถูกจัดความสำคัญอยู่ในลำดับที่ 9 ใน 10 ในการตอบคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของรายวิชาต่างๆของนักศึกษา¹ นอกจากนี้ฝ่ายฝึกสอนยังต้องอาศัยงบประมาณต่างๆเป็นอันมากการสัมมนาาร่วมกับฝ่ายบริหารอาจจะช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมองเห็นความสำคัญและจะสนับสนุนในด้านงบประมาณอีกด้วย

เกี่ยวกับการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในกลุ่มวิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่ควรจัดให้มีการสัมมนาปีละ 1 ครั้งนับเป็นช่วงเวลาที่พอเหมาะและยังสอดคล้องกับนโยบายของกรมการฝึกหัดครูที่ว่า "กรมการฝึกหัดครูต้องการที่จะปรับปรุงงานของกลุ่มวิทยาลัยครูให้มีอิสระ ปรับปรุงด้านวิชาการ สามารถใช้ทรัพยากรกลุ่มให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและช่วยเหลือกันทางวิชาการ"²

เกี่ยวกับวิธีการสัมมนา ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะจัดให้มีการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยง เพราะจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในการแก้ปัญหาที่สำคัญๆโดยมีอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงผู้มีประสบการณ์คอยช่วยเหลือและรับฟังปัญหาที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป ทั้งยังช่วยให้การดำเนินการสัมมนาเป็นไปโดยเรียบร้อยเป็นระบบระเบียบเพราะ "การประชุมสัมมนาเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของขบวนการฝึกสอนเป็นการร่วมปรึกษารื้อกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครู-อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนในอันที่จะวิเคราะห์การสอนและการแก้ปัญหาต่างๆและให้รู้จักปรับปรุงตนเองของนักศึกษาฝึกสอนในระหว่างการฝึกสอน"³ ส่วนการสัมมนาและการดำเนินการสัมมนาเฉพาะนักศึกษาฝึกสอนนั้นผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญก็เห็นด้วยที่ควรจัดได้ตามความเหมาะสมจะเป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักการทำงาน การแก้ปัญหาร่วมกัน การปกครองกันเอง ฝึกความเป็นผู้นำ

¹ ออคโต เจ. ซีปลา, "การพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการฝึกสอนในประเทศไทย," (แปลโดย ชูศรี สุวรรณโชติ), (อัครสำเนาะ).

² พนม แก้วกำเนิด, "โครงการกลุ่มวิทยาลัยครู," ครูปริทัศน์, หน้า 7-10.

³ ชิน บุญญาอนุภาพ, คู่มือการฝึกวิชาชีพภาคปฏิบัติ, หน้า 29.

ฝึกความเป็นประชาธิปไตย อาจจะมีปัญหาในแง่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยบ้างแต่ก็ได้ประโยชน์อื่นมิใช่น้อยซึ่งที่ ออโต โจ. ชีปล่า ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "การสัมมนาโดยกลุ่มนักศึกษาฝึกสอนโดยเฉพาะเป็นที่นิยมทั่วกันหลายประเทศ การสัมมนาแบบนี้ทำให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และจริงจัง เป็นการเสริมสร้างความคิดริเริ่มที่เต็มใจที่จะนำไปใช้ในการสอนในห้องเรียน ซึ่งในประเทศไทยกลับไม่ปรากฏวิธีการสัมมนาเช่นนี้มาเลย" นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบอีกว่าในการสัมมนาการฝึกสอนควรดำเนินการโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามวิชาเอกเดียวกัน วิชาที่สอนเหมือนกัน หรือโรงเรียนเดียวกันแล้วเสนอผลต่อที่ประชุมใหญ่ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ชิน บุญญาบุณทาที่ว่า "การสัมมนาการฝึกสอนของนักศึกษาทั้งหมดควรแยกเป็นกลุ่มๆตามวิชาเอกของนักศึกษาแล้วแยกไปประชุมสัมมนาแล้วจึงกลับมาเสนอผลต่อที่ประชุมใหญ่"² และยังพบว่าในการสัมมนาบางครั้งควรเชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อจะได้ความรู้และประสบการณ์แต่ละด้านให้ตรงกับประเด็นที่สัมมนาด้วย

เกี่ยวกับผลการวิจัยที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าในการสัมมนาควรสร้างบรรยากาศไปในรูปของการศึกษานอกสถานที่ การพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมสนุกสนาน เป็นต้น ในเรื่องนี้ในบางครั้งก็ต้องยอมรับกันว่าบางครั้งมักจะได้ผลเนื่องจากเหตุผลหลายอย่างเช่น สถานที่คับแคบ - ผู้ร่วมสัมมนาไม่กล้าพูด พูดไม่เก่ง มีความเกรงใจ ถ้าหากจะจัดสัมมนาโดยอาศัยบรรยากาศที่คึกคักเป็นกันเองจะช่วยให้เกิดความไว้วางใจ กล้าแสดงความคิดเห็นออกมาซึ่งก็ยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดต่างๆได้ดีโดยใช้มนุษย์สัมพันธ์เป็นสื่อ "งานซึ่งผู้ใดที่ช่วยประสานความกดดันความเคลือบไหวในลักษณะต่างๆของกลุ่มคนและบุคคลเหล่านั้นให้เข้าสู่ทิศทางสายกลางเท่าที่จะเป็นไปได้"³ และวันดี ทองใหญ่ยังได้กล่าวถึงเทคนิคในการสร้าง-

¹ หน่วยงานนี้ เทศกรรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 117-118.

² ชิน บุญญาบุณทา, คู่มือการฝึกวิชาชีพภาคปฏิบัติ, หน้า 29.

³ วิจิตร วรุตบางกูรและคนอื่นๆ, การนิเทศการศึกษาศึกษา (ลพบุรี : หัตถโกศลการพิมพ์, 2522), หน้า 6.

มนุษย์สัมพันธ์ของอาจารย์นี้เทศก์ไว้ว่าควรประกอบด้วย "การมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส การสร้าง ความสนิทสนมคุ้นเคย ความจริงใจ การมีอารมณ์ขัน..."¹ การสัมมนาดังกล่าวจะเป็นวิธีการ หรือสื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในด้านวิชาการได้อย่างดีอีกทางหนึ่ง

เกี่ยวกับผลการวิจัยที่พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าภายหลังการสัมมนาควร รายงานผลการสัมมนาให้ผู้สอนรายวิชาเตรียมประสบการณ์วิชาชีพที่รับทราบด้วย ผู้สอนรายวิชา ประสบการณ์วิชาชีพก็คือ อาจารย์นี้เทศก์ที่สอนในหน่วยเตรียมการก่อนการฝึกสอน อาจารย์จาก ภาควิชาต่างๆที่สอนรายวิชาเกี่ยวกับประสบการณ์วิชาชีพครู ตามปกติควรจะได้รับทราบผลย้อน กลับของการฝึกสอนหรือการสัมมนาการฝึกสอนเพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นจะได้หา ทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดเพื่อจะได้ใช้ฝึกฝนอบรมนักศึกษาฝึกสอนรุ่นต่อไป "แต่นก หรือฝ่ายฝึกสอนควรได้มีการวางแผนเกี่ยวกับการนี้เทศการสอนในแต่ละปีการศึกษาร่วมกับอาจารย์ นี้เทศก์เพื่อการปฏิบัติงานนี้เทศจะได้มีความสอดคล้องไปในทำนองเดียวกันและตรงกับเป้าหมาย ที่วางเอาไว้"²

7. เกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่า

เกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ว่าควรเพิ่มหน่วยกิตการฝึกสอนให้มากกว่า 5 หน่วยกิต ทั้งนี้เพื่อให้สัมพันธ์กับการฝึกสอนเป็นส่วน สำคัญส่วนหนึ่งในการผลิตครูและจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นความสำคัญจริงเท่าที่ผ่านมานักศึกษา ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการฝึกสอน "ในการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาโดยการให้ ตอบคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของรายวิชาต่างๆปรากฏว่ารายวิชาฝึกสอนถูกจัดว่าสำคัญอยู่ใน

¹วันดี ทองใหญ่ ณ อยุธยา, "เทคนิคในการนี้เทศการสอนของอาจารย์นี้เทศก์ ในวิทยาลัยครู," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 169-170.

²ไพศาล ลิทธิเลิศ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นี้เทศก์ใน วิทยาลัยครูภาคเหนือ," หน้า 151.

ระดับ 9 จาก 10 แสดงให้เห็นว่านักศึกษายังมองไม่เห็นความสำคัญของการฝึกสอนด้วย"¹ และจากรายงานการวิจัยของ โกลแมน อีเรนเรชเชอร์ก็ยิ่งสรุปไว้ว่า "ควรเพิ่มหน่วยกิตการฝึกสอนให้มากขึ้นเพราะจะทำให้นักศึกษาฝึกสอนมีกำลังใจในการปฏิบัติงานดีขึ้น"² สำหรับผลการวิจัยในข้อที่ว่าก่อนออกฝึกสอนควรตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการฝึกสอนไว้แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นเป้าหมายในการทำการฝึกสอนได้อย่างชัดเจน "จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมช่วยให้มองเห็นจุดประสงค์ของการฝึกสอนได้อย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเตรียมหรือฝึกฝนตนเองไว้ล่วงหน้า ช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดี และช่วยให้ครูสามารถวางแผนการเรียนการสอนได้อย่างรัดกุม"³

เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในข้อที่ว่าการศึกษาฝึกสอนนั้นควรทำร่วมกันทั้งทางอาจารย์ในเทศก์และทางโรงเรียนฝึกสอนและควรให้นักศึกษาฝึกสอนมีส่วนในการประเมินผลตนเองบ้างผลของการวิจัยปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง เรื่องนี้นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากและเคยเป็นปัญหาสำหรับวิทยาลัยครูเสมอมา วิทยาลัยครูควรจะได้ตระหนักให้มาก จากผลการวิจัยของ วิจิตร วรุตบางกูร กาญจนาศรีกาพลินธุ์และสุพิชญา อีระดูลได้สรุปเสนอแนะว่า "การประเมินผลต้องเป็นงานที่ทำร่วมกันไม่ใช่งานหรือหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน้าที่ของบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะควรให้สมาชิกวัดผลตนเองและผลงานของกลุ่มตนเองด้วย"⁴

¹ ออคโต เจ. ซีเปล, "การพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการฝึกสอน...",

² โกลแมน อีเรนเรชเชอร์, "การศึกษาผลสัมฤทธิ์และปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครูเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2521," หน้า 119.

³ รัตนา สิริพานิช, จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมสำหรับใช้ในวงการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2518), หน้า 3-4.

⁴ วิจิตร วรุตบางกูรและคนอื่นๆ, การนิเทศการศึกษา (สมุทรปราการ : ชนิษฐ์การพิมพ์, 2520), หน้า 214.

เกี่ยวกับข้อที่ว่าควรใช้วิธีประเมินผลหลายวิธีนั้นผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะจะได้ครอบคลุมได้อย่างทั่วถึงทั้งนี้เพราะ "การวัดผลและการประเมินผลเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องกระทำต่อเนื่องกัน... การวัดผลนั้นทำได้หลายทางโดยใช้เครื่องมือหลายอย่าง เช่น วิธีสอบ วิธีสังเกต วิธีสัมภาษณ์ ตรวจสอบงานหรือวิธีอื่นๆ เพื่อหาข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาสรุปหรือประเมิน"¹ นอกจากนั้นคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังได้เสนอแนะหลักใหญ่ๆ ของการประเมินผลการฝึกสอนว่า " 1) ใช้วิธีวัดหลายๆวิธี 2) พยายามประเมินผลโดยใช้บุคคลหลายคนร่วมกัน 3) พยายามประเมินผลให้มากที่สุดครั้งขึ้น "²

เกี่ยวกับข้อที่ว่าอัตราส่วนการให้คะแนนของอาจารย์นี้เทศก์และทางโรงเรียนควรเท่ากัน การให้คะแนนควรให้ตลอดระยะเวลาการฝึกสอนและควรมีการประชุมพิจารณาตัดสินผลการฝึกสอนผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยและยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ เอ็ดวาร์ด เอ. ปีเรส (Edward A. Pires) ที่ว่า "การประเมินผลควรทำต่อเนื่องกัน... ในการวัดและประเมินผลการฝึกสอนจะกระทำเพียงบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ได้"³ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ว่า "การประเมินผลควรดำเนินการเป็นแบบประชาธิปไตยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็จะต้องฟังความคิดเห็นของบุคคลในคณะเท่าเทียมกัน แบ่งงานกันทำ มีความรับผิดชอบในผลงานเท่ากัน"⁴

¹ กมล สุตประเสริฐ "หลักและวิธีวัดผลการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2510), หน้า 4.

² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประสบการณ์วิชาชีพ, หน้า 34.

³ Edward A. Pires, Student Teaching in Primary Teacher Training Institutions in Asia, p.112-113.

⁴ วิจิตร วรุตบางกูรและคนอื่นๆ, การนิเทศการศึกษา, หน้า 214.

เกี่ยวกับระบบการตัดสินผลการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยที่จะให้ใช้ระบบเกรด ซึ่งนับว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เสริมพงษ์ หงส์พันธุ์ที่ว่า "ผู้บริหารและอาจารย์นี้เทศก์มีความคาดหวังในเกณฑ์เห็นด้วยในเรื่องระบบการตัดสินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูเป็นระบบ ผ่าน-ไม่ผ่านโดยมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังมากกว่าระบบเกรด¹ อย่างไรก็ตามการตัดสินผลการฝึกสอนด้วยระบบเกรดนั้นนับว่าสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยของ รอดนี ดอน มิลเลอร์ (Rodney Don Miller) ที่ได้รายงานจากผลการวิจัยเพื่อวิเคราะห์การจัดดำเนินการบริหารโครงการฝึกสอนโรงเรียนมัธยมของสถาบันฝึกหัดครู 7 แห่งพบว่า " ได้มีการรายงานผลการฝึกสอนสุดท้ายเป็นเกรด 5 แห่ง และ 2 แห่งประเมินผลด้วยระบบได้-ตก "²

เกี่ยวกับการประเมินโครงการฝึกสอนผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการประเมินโครงการฝึกสอนทุกภาคเรียนโดยใช้แบบฟอร์มการประเมินและมีการประชุมสัมมนาประเมินโครงการอีกครั้งหนึ่ง ในเรื่องการประเมินโครงการฝึกสอนนี้ - สวัสดิ์ ทรัพย์จางค์ได้ทำการวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2515 สรุปข้อเสนอแนะไว้ว่า " การประเมินผลนับว่าเป็นหัวใจของการทำงานทุกโครงการเพื่อจะได้ทราบว่าการทำงานโครงการได้ผลสมความมุ่งหมายเพียงไร"³ แสดงว่าการประเมินผลโครงการฝึกสอนจะต้องทำอยู่เสมอ - การประเมินโครงการฝึกสอนจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเป็นจริง ควรเลือกเครื่องมือเครื่องใช้ในการประเมินให้เหมาะกับสภาพการณ์ ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้ที่ดีและค่อนข้างสะดวกก็น่าจะเป็นแบบฟอร์มการประเมินหรือการสำรวจความคิดเห็นนั่นเอง นอกจากนี้ ออตโต เจ. ชิปล่า (Otto J. Shipla) ยังได้กล่าวถึงวิธีการประเมินโครงการฝึกสอนไว้อีกว่า -

¹ เสริมพงษ์ หงส์พันธุ์, "รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์นี้เทศก์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," หน้า 138.

² Rodney Don Miller , "An Analysis of the Organization and Administration of Secondary Student Teaching Practices in the Seven State Colleges and University of Kentucky , p. 6220 -A.

³ หนวยศึกษานี้เทศก์กรมการฝึกหัดครู, "การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท," หน้า 108.

"การประเมินโครงการฝึกสอนแบบธรรมชาติ (Informal Evaluation) เป็นแบบที่ใช้
ความคิดเห็นแบบพูดจាកัน"¹ การพูดจาแสดงความคิดเห็นก็คือการประชุมสัมมนากันนั่นเอง

เกี่ยวกับผู้ประเมินโครงการฝึกสอน ผลของการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรให้ผู้ที่
มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอนเป็นผู้ประเมินโครงการฝึกสอนรวมทั้งนักศึกษาฝึกสอนด้วย ซึ่งนับว่า
สอดคล้องกับคำกล่าวของ นอร์แมน รูสเวลต์ ดิกสัน (Norman Roosevelt Dixon) ที่ว่า
"ทุกสถาบันผู้อำนวยการฝึกสอนและครูที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการฝึกสอน และ
สถาบันส่วนมากให้เจ้าหน้าที่ฝึกสอน บุคลากรของโรงเรียนฝึกสอนเป็นผู้ประเมินโครงการฝึกสอน"²

¹หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู, "โครงการปรับปรุงการฝึกสอนในโครงการ
ฝึกหัดครูชนบท," หน้า 14-23.

² Norman Roosevelt Dixon , "The Structure and Administration
of Student Teaching in the Preparation of Elementary School Teachers
in the College and Universities in Louisiana , p. 5901 - A.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยาลัยครูและกลุ่มวิทยาลัยครู

1. วิทยาลัยครูหรือกลุ่มวิทยาลัยครูควรนำแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือตามที่ควรจะเป็นในปี พ.ศ. 2526 นี้เสนอต่อกรมการฝึกหัดครูหรือสภาการฝึกหัดครู เพื่อเป็นข้อมูลอย่างหนึ่งในการพัฒนาการจัดการฝึกสอน พัฒนาหลักสูตรและหาทางแก้ไขพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูให้เหมาะสมกับการปฏิบัติ

2. วิทยาลัยครูในกลุ่มภาคเหนือควรจะได้ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการจัดการฝึกสอนเพื่อพิจารณากำหนดหรือเลือกแนวปฏิบัติร่วมกันในส่วนที่สามารถทำได้ เพื่อจะได้เกิดการประสานงานเกี่ยวกับการฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปในแนวเดียวกันสะดวกต่อการร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการฝึกสอน เช่น การย้ายของนักศึกษาจากวิทยาลัยหนึ่งไปต่อที่วิทยาลัยอื่นๆ

3. วิทยาลัยครูแต่ละแห่งควรจะได้ร่วมกันแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการฝึกสอนครั้งนี้ไปวางแผนเพื่อดำเนินการในส่วนที่เหมาะสมและจำเป็นต่อสภาพของแต่ละวิทยาลัย เช่น การจัดหน่วยงานอาจจัดให้มีแผนกหรือฝ่ายตามสมควร โดยรวมแผนกหรือฝ่ายที่ซ้ำซ้อนหรือรวมกันใช้ ทำหน้าที่แทนกันได้เพื่อจะได้ไม่ต้องมีแผนกหรือฝ่ายมากเกินไป

4. สำหรับคณะกรรมการดำเนินการอาจให้มีกรรมการส่วนหนึ่งทำหน้าที่ประจำในด้านการจัดการบริหารการฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยถือว่าเป็นงานวิชาการ เช่นเดียวกับภาควิชาต่างๆ

5. หน่วยงานรับผิดชอบการจัดการฝึกสอนหรือฝ่ายฝึกสอนควรจะได้ประชุมชี้แจงใหญ่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายได้มีความเข้าใจให้ตรงกัน เกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดการฝึกสอนตามรูปแบบที่ควรจะเป็นต่อไป

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาและวิจัยต่อไป

1. วิทยาลัยครูควรจะได้มีการศึกษาและติดตามผลเพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือครั้งนี้ต่อไป

2. ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือครั้งนี้กับรูปแบบหรือวิธีการจัดอื่นๆที่ดีหรือไม่ต่างกันอย่างไร

3. ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างกว้างขวางโดยใช้กลุ่มประชากรในกลุ่มวิทยาลัยครูหรือสถาบันผลิตครูอื่นๆอีก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย